



Formanden for panelet Agneta Bladh ved pressemødet om rapporten

Foto: Signe Alvarez

'Manglende medindflydelse'

Uni-Evalueringen: Indfør reel 'medbestemmelse' på de danske universiteter...

"Jeg er positivt overrasket. Rapporten er meget mere kritisk end vi havde turdet håbe på hvad angår analysen af 'medindflydelse', siger **AU-professor Dion Sommer**, som har været meget skeptisk overfor evaluerings-konceptet bag Uni-Evalueringen – der efter et halvt års arbejde blev offentliggjort i sidste uge. Rapporten synes formelt at være tonløs og ukritisk.

"Men rapporten er pakket ind i pænt og teknokratisk sprog. Og når man skræller det diplomatisk væk og læser indenad, så er rapporten fx en voldsom kritik af den manglende medindflydelse på de danske universiteter, når panelet fastslår, at universitetsloven skal præciseres, så universitetsledelserne forpligtes til at indføre procedurer og strukturer, som sikrer forskernes og studenternes effektive involvering i overensstemmelse med moderne ledelsesformer i vidensorganisationer (jf. s.42)", siger professoren. "Det er et vink med en vognstang til politikerne om, at de må lave drastiske ændringer i strukturen".

Men hvad betyder 'medbestemmelse'?

Uni-evalueringen påpeger, at den eksisterende lov ikke indeholder mekanismer til sikring af de ansattes medbestemmelse, og for at sikre det – i henhold til "danske traditioner og universitetslovens ånd" – så skal der i loven indsættes en generel bestemmelse, som præcisere den enkelte universitetsbestyrelses pligt til at sikre "en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse". Den formulering ville panelet ikke præcisere på pressemødet om rapporten; man nøjedes med at henvise til, at det bør være op til den enkelte universitetsbestyrelse at udfylde.

"Udtrykket 'tilfredsstillende praksis' er selvfølgelig en alt for gummiagtig formulering, for hvad betyder

det. Vi kunne godt have ønsket at det blev præciseret, hvor der skal mere medindflydelse og hvilke beslutningskompetencer, de ansatte skal have", siger professoren, der for tre måneder siden var medforfatter på et indspil fra AU-samfundsvidenskab.

"Jeg kan godt savne nogle konkrete forslag til forbedringer, så vi slip for en opslidende debat om, hvad der er 'tilfredsstillende praksis'. Men i mine øjne er kritikken så harsk, at panelet åbnes op for drastiske reformer: Der skal flere ansatte ind i bestyrelserne. De ansatte skal have reel indflydelse med beslutningskompetencer. Akademisk Råd – som i dag kaldes et 'Mickey-Mouse parlament - skal have flere beføjelser på økonomi og strategi, og de ansatte skal have større indflydelse her. Der skal indføres institutråd, hvor de ansatte får reel medindflydelse", siger han.

Og hvad med valgte ledere

Det overrasker professoren, at panelet ikke har analyseret, hvordan systemet med udnævnte ledere fungerer og hvorfor panelet slet ikke diskuterer genindførelse af valgte ledere (fx institutledere): "Det stod ikke blandt vores opgaver i kommissoriet. Jeg har ikke mere at sige hertil", forklarede panelets formand **Agneta Bladh** kort og godt.

Dion Sommer beklager, at rapporten ikke diskuterer det centrale spørgsmål om udpegede kontra valgte ledere: "Men samlet set giver rapporten udtryk for skarp kritik af manglende medindflydelse, så konkret mener jeg, at politikerne i den kommende proces også bør diskutere, om vi skal tilbage til systemet med valgte (institut-) ledere, fordi det nuværende top-down har skabt en orientering opad – en orientering, der har skabt rigtig mange ulykker nedad".

jØ

Så røg Scientology-lederen 3
Han gik selv, før han blev en yderligere belastning for rektor Pallesen

Brugerbetaling 4
Fortalerne begår en fejl ved at tro at det giver flere penge

Livsindkomst 6
Akademikeren tjener kassen i forhold til den ufaglærte

TEMA: Uni-Evalueringen

Fjern detailstyring 8
- og erstatter den med 'højtilids-strategi'

Fusionerne: 'Positiv effekt' 9
Men panelet fortæller ikke hvorfor. Og fortæller heller ikke, om 'myndighedsbetjening' hører hjemme på et universitet

Lovrevision? 10
Sander bagatelliserer mens oppositionen kalder evalueringen et oplæg til lovændringer

Myndighedsbetjening 12
- med diktat af metode, lyder Miljøministerens løsning på DMU-gnidninger

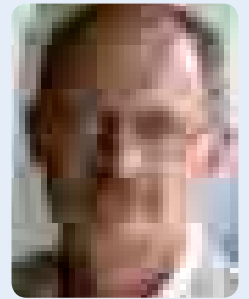
Climate-Gate: Beskidt magtkamp 14
- da hackede email fik klimaskeptikere til at råbe på censur

Pensionsalder 16
Fjernelse af 70-års pensionsregel får ledelser til at frygte evighedsansatte. De ansatte frygter et spark bagi

CBS: En uværdig afsked 18
- da eks-rektor blev tvunget fra sit retrætejob. Det handlede bl.a. om fodfejl og ledelsesstil

Uni-lærerens syv dødssynder 23
Her omtales de fire af dem: At være dårligt klædt. Udskydelser. Snobbethed. At begære sine studerende. ESSAY

“ De kritikere af universitetsloven, som sætter dagsordenen, er jo et antal forskere. Men der er mange andre, som er jublende lykkelige – især de forskere, som bliver prioriteret i disse år, hvor forskningen tilføres masser af millioner og millarder. Så er der selvfølgelig nogle, som ikke bliver prioriteret. Og de finder på en masse bortforklaringer, og det er kritikken et bevis på ...
Helge Sander



Uni-Evalueringen: Brugbart problemkatalog

Uni-Evalueringen 2009 er meget diplomatisk formuleret. Panelet har ikke villet støde opdragsgiveren – Videnskabsministeren – ved at formulere sig, så ministeren bliver alt for tydeligt underkendt. Men underteksten bag – som man først opdager ved nærmere eftertanke – er en hård kritik. Der lægges faktisk op til konkret lovrevision på et par punkter, men der er også mange andre områder, hvor lovens praktisering mødes af hård kritik. Ministeriet og politikerne misbruger den til at detailstyre. Og nogle universitetsledelser ved ikke ret meget om moderne ledelse i en vidensorganisation.

Nu ligger det FORSKERforums redaktion fjernt at hovere, men det er svært at lade være med at konstatere, at evalueringspanelet giver os ret i vores kritiske dækning af loven. Panelet giver de 6488 protestunderskrifter ret. Også Videnskaberne Selskab har fået ret. Ja, selv de meniges kritik, som den kom frem i FORSKERforums medarbejderundersøgelse og i CAPACENT-undersøgelse, har panelet lyttet til, når der refereres til "stærkt utilfredse røster når det gælder oplevelsen af manglende medarbejderinddragelse, især blandt den akademiske stab" (s.37).

Kritikken, som evalueringen imødekommer, lyder blandt andet:
- Manglende medarbejderindflydelse. Medbestemmelse er ikke indført i tilstrækkelig grad, og hverken lov eller lovens bemærkninger indeholder generelle sikringer af indflydelse til medarbejderne, hvilket panelet anbefaler

sker. (Dette punkt kom ifølge forligspartiet Socialdemokraterne kun med efter stædigt pres).

- Risiko for tab af forskningsfrihed. Paragraf 17 stk.2 i loven, der omhandler den traditionelt højt vægtede forskningsfrihed i Danmark, skal omformuleres eller helt ændres, anbefaler panelet, for den eksisterende formulering kan legitimere institutlederes overgreb i form af diktater til de forskningskyndige.

“Det skal dog nævnes, at vi gerne havde set konkrete forslag til lovforbedringer, især når det gælder reel medbestemmelse

- For meget detailstyring. Universitetsledelserne får medhold i, at de mangler autonomi, og at der eksisterer et regeltyranni i form af ministeriel indblanding, med akkreditering af uddannelser, frafaldspolitik og optagelsessystem.

- Og endelig bør politikernes forbud mod gruppeeksamen – Regeringens og Dansk Folkepartis ideologiske regulering via ideologi – ophæves, for politikerne skal ikke blande sig i den slags.

Det er positivt og en glædelig overraskelse, at panelet tør gå så langt. Men det skal dog nævnes, at vi gerne havde set konkrete forslag til lovforbedringer, især når det gælder hvad reel medbestemmelse betyder på et universitet (Bør der være internt flertal i universiteternes bestyrelser? Bør Akademisk Råd have beslutningskompetence over økonomi og strategi, før det sendes opad i systemet? Bør de ansatte vælge deres institutleder?). Det havde også været afklarende, om panelet havde foretaget en reel analyse af, om fusionerne er en succes, i stedet for en helt udvandet konstatering at den har haft "en positiv effekt".

Videnskabsministerens totalt manglende vilje til at debattere problemer på otte år (han har været minister 2001-08) og hans tackling af de kritiske røster har været en skandale. FORSKERforums forsidecitater: "De kritikere af universitetsloven, som sætter dagsordenen..." prøvede at latterliggøre kritikere som undermålere og nulforskere.

Set i det lys forstår man, at Uni-Evalueringen har formuleret sig diplomatisk.

Rapporten er et brugbart problemkatalog, som vi må holde fast på og præciserer i den kommende høringsfase. Sanders manglende evne til at tage imod kritik og hans umiddelbare bagatelliseringer af evalueringen varsler imidlertid en hård debat i det kommende, hvor vi universitetslærere og Folketingets opposition skal sørge for, at panelets udspil ikke bliver glemt.

DTU: Så røg Scientology-lederen

- gik selv, før han blev en belastning for rektor Pallesen

DTU-Kemis institutdirektør Ole W. Sørensen søger "nye udfordringer", fortalte han og rektor Lars Pallesen i går på et hasteindkaldt institutmøde. Sørensen fortalte, at han gerne vil være forsker igen, inden han bliver for gammel. Rektor fortalte, at for en måned siden havde Sørensen meddelt, at han ikke ville forlænges efter udløb af sin ansættelsesperiode pr. august 2011. Og rektor vurderer, at det er uholdbart med et ledelsesvacuum, så derfor må man straks gå i gang med at finde en ny institutdirektør – som rektor lovede skal søges med indspil fra professorer, docenter og samarbejdsudvalg.

Sørensen fortsætter dog som konstitueret indtil en ny leder er udpeget. Ifølge Sørensens åremålskontrakt fratræder han med en måneds varsel (jf. tjenestemandsløven). Men DTU oplyser, at der ikke findes en fratrædelsesaftale, men det oplyses ikke, om han har aftalt med rektor at overgå til en anden stilling på DTU.

Scientology-ledelse

Ole Sørensen blev i foråret eksponeret, fordi han i en trivselsundersøgelse fik dumpekarakter; en ledelsesstil som blev tillagt hans medlemskab af scientology-kulten (se FORSKERforum 222). Det undrede dengang, at Sørensen ikke fik en kraftig opgang eller blev fyret. Han blev imidlertid

beskyttet af rektor Pallesen, som opfandt ham og ulovligt havde udpeget direktøren i strid med statens ansættelsesregler (FORSKERforum 223). I forsøget på at dysse den dårlige ledelse ned, gav Pallesen de ansatte mundkurv på om trivselsundersøgelsen. Og Sørensen kom bagefter i stormvejr, fordi han truede docent Rolf Berg med fyring, da denne havde refereret fakta fra trivselsundersøgelsen.

En belastning for rektor

Blandt de ansatte er få i tvivl om, at der bag den officielle historie om "at søge nye udfordringer" ligger, at Rektor har presset Sørensen til "frivilligt" at stoppe, før der kommer nye beviser på Sørensens ringe ledelsesevner:

For det første har et internationalt panel for nylig gennemført sine indledende sonderinger, hvor det foreløbige resultat blev, at forskningen såmænd var af international kvalitet, men ledelsen var "mangelfuld" og styringen i for høj grad rettede sig mod indtjening i stedet for "organic growth". Rapporten er nu på vej til høring på instituttet. For det andet kommer arbejdstilsynet netop i dag på besøg for at undersøge det psykiske arbejdsmiljø på DTU-Kemi. Det besøg er en direkte udløber af trivselsundersøgelsen sidste efterår og turbulensen bagefter, og



Ole Winneche Sørensen

Sørensens ledelsesstil står ikke til at få bedre karakterer hos de ansatte. For det tredje havde Sørensen for nogen tid siden annonceret, at han gerne ville være forsker/centerleder, når hans direktørperiode sluttede, men den karriere bliver altså fremskyndet, hvilket tyder på afgang en ufrivillig.

Tidspunktet for annonceringen foregriber kritik fra arbejdstilsynet, men timingen passer også med, at Rektor kan orientere om afgang en på et bestyrelsesmøde, som tilfældigvis holdes i dag ...

jø

Statsministeren kræver elite

– mens KU må skære ned

Ved Venstre landsmøde i weekenden lancerede statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) en særdeles ambitiøs målsætning om mindst et dansk universitet i Europas top ti i 2020 målt efter den anerkendte årlige opgørelse i THE (Times Higher Education). Opgørelsen måler på en lang række faktorer som eksempelvis antal studenter i forhold til lærere, forskningsressourcer, citationer, renommé m.m. I øjeblikket ligger Københavns Universitet (KU) placeret som nummer 15 i Europa på listen, mens Aarhus Universitet er nummer 20.

Men det kræver en målrettet indsats på nogle få eliteuniversiteter, lød KU-rektor Ralf Hemmingsen kommentar: "Det er en spændende og ambitiøs målsætning. Men vi er oppe mod nogle universiteter med helt andre finansielle ressourcer end os selv, og de har

eksempelvis langt flere undervisere i forhold til antallet af studerende. Hvis Danmark skal have et universitet i top ti i Europa, kræver det en stadig målrettet økonomisk satsning på at styrke nogle danske universiteter".

Sådan lød rektorens afbalancerede kommentar dagen før, at han annoncerede for KUs ansatte, at budgettet vil vise et minus på 60-70 mio. (ud over et allerede budgetteret underskud på 21 mio.). Samlet set skal KU "sandsynligvis" beskære 130 stillinger på fakulteter og i fællesadministrationen. Situationen er forskellig fra fakultet til fakultet, og det kan ud over fyringer også betyde ansættelsesstop. Det forlyder, at der skal fyres 20 i Fællesadministrationen; kun humaniora og sundhed går fri. Humaniora går fri via en taxameterforhøjelse.

Det sker altså sammen samtidig med en kraftig

vækst i de eksterne bevillinger på 17 pct. I praksis betyder det, at man skærer ned i det faste personale og opruster på løsansættelser. Tillidsfolk opfordrer derfor ledelsen til at foretage fastansættelser på nogle af disse eksterne bevillinger.

Rektoren begrundede det uventede underskud med, ekstra penge fra Globaliseringspuljen ikke kan kompensere for samtidige nedskæringer på finansloven. Der er konkret afsat 139 mio. mindre i 2010-12 til KUs "frie basismidler". Og flere af KUs bevillinger er øremærkede fx til ph.d.ere eller til bygninger.

Videnskabsminister Helge Sander afviser, at årets finanslov indebærer en nedskæring af bevillingen.

Brugerbetaling vil g

- lyder et stadig mere højlydt krav om brugerbetaling. Men pas på – lukkes der op for

Unge skal lokkes hurtigere gennem systemet og universiteterne skal have flere penge, så de kan konkurrere med udlandet.

Sådan lyder de to overordnede argumenter for brugerbetaling for universitetsundervisning, som i begyndelsen af november tikkede ind på lystavlen blandt medier og uddannelsesdebattører fra den liberale tænketank OECD. Tilfældigvis udkom to forskellige rapporter samtidig, der begge anbefalede brugerbetaling, og med støtte fra både videnskabelig og erhvervsmæssig side stod der nærmest en massiv opbakning. Især fra Århus kom der markante røster. Professor og uddannelsesøkonom Nina Smith fra AU var selv med til at rejse debatten med sin anbefaling af brugerbetaling, og hun fik hurtig opbakning fra blandt andre sin kollega på Økonomisk Institut Torben M. Andersen og af rektor Lauritz B. Holm-Nielsen, der mener, at Danmark før eller siden er tvunget til at følge den europæiske brugerbetalings-trend.

Pres: OECD vil have yngre kandidater

Den liberale tænketank OECD efterlyser brugerbetaling på danske universiteter i forbindelse med en generel rapport om Danmarks økonomi. Formålet er rent nationaløkonomisk. Nationalproduktet skal øges, og uddannelsesområdet er en af de knapper, der kan skrues på.

OECD konstaterer, at danske studerende starter senere på universitetet og bliver senere færdige end i de fleste andre lande. Men en studerende, der bliver færdig som 28-årig, vil have en større livsindkomst end en studerende, der bliver færdig som 30-årig. På den måde vil der i det store regnskab komme flere penge i statskassen, hvis man kan få alle kandidater ud som gode, skatteydere lønmodtagere to år tidligere.

Og det er her, OECD peger på brugerbetaling som et lokke- og pressionsmiddel:

"Et system af studieafgifter for studerende fra Danmark og EU kombineret med indkomst-bestemte lån kan tilskynde til hurtigere gennemførelse og til at de studerende træffer bedre studievalg. Det vil fremme konkurrence og dermed effektivitet blandt universiteterne og give dem større fleksibilitet til at tilrettelægge kurser og programmer, der imødekommer behovene."

Sådan lyder det i resumeet af rapporten.

Professor: Det engelske eksempel skræmmer

Meningen er altså, at studerendes egenbetaling skal give universiteterne bedre økonomi. Men om det bliver en reel effekt, er højest tvivlsom, mener **Bent Greve, professor** ved Institut for Samfund og Globalisering, RUC.

"Fortalerne begår en grundlæggende fejl ved at tro, at brugerbetaling automatisk giver universiteterne større disponibel indkomst. Men den sikkerhed er ikke givet på forhånd. Beslutningstagerne kan jo tænkes at sige: I har fundet nogle penge, så nu vil vi prioritere andre steder. Simpelthen ved at lade taxameter-tilskuddet stige langsommere og udhule tilskuddene", siger Greve.

Han peger på England, hvor man inden for de senere år har indført de såkaldte 'tuition fees': "Det startede jo med at Cambridge og Oxford fik overtalt Tony Blair til at indføre brugerbetalingen. Men jeg har mødt en række engelske forskere, der er ganske skuffede, for reelt er der ikke kommet flere penge til universiteterne", fortæller han.

'Tuition fees' er vokset – og statstilskud faldet

Og det er sandt, at den økonomiske situation for de britiske universiteter ikke er synderligt positiv, på trods af den ekstra indtægt fra de studerende. I øjeblikket taler man om en decideret 'funding crisis' på grund af forringede offentlige tilskud, og flere universiteter har bebudet nedskæringer af personalet på grund af dårlig økonomi.

Ved indførelsen af 'tuition fees' var prisen omkring 1000 pund årligt for den studerende. Men den er efterfølgende blevet hævet til over 3000 pund. Og nu anbefaler det engelske industri-råd CBI at sætte betalingen op til 5000 pund og desuden droppe målsætningen om flere unge på universiteterne. Til stor vrede hos de britiske studerende, der i forvejen klager over den voksende gældsbyrde, der i dag følger med en universitetsuddannelse.

Netop den sociale slagside ved brugerbetaling kan også vise sig at være et problem for brugerbetaling-tilhængernes regnestykke.

"Vi risikerer, at nogle – især fra familier med lavere indkomster - vil afholde sig fra at tage en lang uddannelse, og hvis færre bliver uddannede, får vi samlet set en dårligere samfundsøkonomi. Endelig skal man også huske på, at et brugerbetalings-system i sig selv vil have nogle transaktionsomkostninger – pengene skal indkræves og fordeles, og undtagelserne skal administreres. Så personligt tror jeg ikke, brugerbetaling vil



virke positivt hverken på universiteternes eller samfundets økonomi", siger Bent Greve.

Politikerne vil ikke være upopulære

De politiske røster har da også været klart afvisende. Også fra den fløj af Folketinget, hvor man normalt vender tommelfingrene i vejret, når liberal tale falder på brugerbetaling. Videnskabsminister Helge Sander har tidligere kategorisk afvist at opkræve betaling fra danske studerende, og Venstres videnskabsordfører Malou Aamund har i forbindelse med debatten slået fast, at det stadig ikke er en vej, Regeringen vil gå.

Bent Greve tror dog, den politiske uvilje mest handler om, at brugerbetaling er et upopulært greb, som kan give bagslag hos vælgerne.

Give bedre økonomi

Den ene hane, bliver der ofte skruet ned for den anden, advarer professor Bent Greve



Britiske studerende – her i Oxford – lider i øjeblikket under stigende brugerbetaling og faldende offentlig finansiering.

Aarhus-rector for brugerbetaling

AU-rector **Lauritz B. Holm-Nielsen** skælder (på Altinget.dk) politikerne ud for deres krysteragtige tilgang, som forhindrer, at universiteterne får en ekstra indtægt derfra: "De fratager os muligheden for at indrette uddannelsessystemet så intelligent som muligt. Vi kommer simpelthen bagefter".

Rektor mener, at social slagside kan undgås, hvis brugerbetalingen indføres som statslån, der betales tilbage, når uddannelsen er afsluttet.

Andre fortalere peger på, at den sociale slagside kan undgås, hvis man først indfører brugerbetalingen på kandidat-delen. Blandt andet **Torben M. Andersen**, der kalder den nuværende SU-model for en 'omvendt Robin Hood', fordi fællesskabet betaler til en gruppe, der på længere sigt vil blive bedre økonomisk stillet end de fleste andre.

OECD: Hurtigere studie-gennemløb

En anden argumentation for brugerbetalingen er den, som den liberale tænketank OECD slår til lyd for i en rapport om Danmarks økonomi, nemlig at den vil kunne motivere unge til at gennemføre deres uddannelse hurtigere, og dermed hurtigere kunne bidrage til statskassen som skatteydere. Hvis Danmark kan skruer dimmitend-alderen ned på andre landes niveau, ligger der store skatte-revenuer og venter.

Spørgsmålet er dog, om brugerbetaling i denne funktion vil have ikke bare en social, men også en kvalitativ slagside. Undersøgelser viser, at det meget vel kan blive tilfældet, siger **Trond Belko Klausen**, lektor ved Institut for Sociologi, Socialt Arbejde og Organisation på AAU, der blandt andet forsker i effekten af unges sabbat-år.

"Gennemgående er 'mature students'

karaktærmæssigt lidt bedre end de helt unge. Så ideen om at man taber noget ved at holde en lille pause, ser ikke ud til at holde stik. I en engelsk undersøgelse var gruppen, der klarede sig bedst karaktermæssigt, dem, der begynder universitets-uddannelsen, når de er mellem 26 og 30 år. Der findes også danske undersøgelser, der viser noget af det samme", fortæller han.

I sidste nummer af FORSKERforum blev det fortalt, hvordan danske udvekslingsstuderende er meget populære, fordi de er mere modne og selvstændige – og en smule ældre. Men OECD har ret i, at der er flere skattekroner i unge dimmitender. Trond Belko Klausen fortæller således også, at modne dimmitender oftere ender i den offentlige sektor og således får en lavere livs-indkomst – samtidig med, at de ikke genererer 'produktion' som i den private sektor.

lah

Pres: ATV vil have flere penge til universiteterne

I slutningen af august afholdt Akademiet for Tekniske Videnskaber (ATV) og Danmarks ErhvervsforskningsAkademi (DEA) en konference om visioner for fremtidens universiteter. Det førte til et visionsnotat, der udkom i begyndelsen af november.

Her diskuteres universiteternes finansiering af et panel bestående af direktør Jens Peter Jacobsen fra Universitets- og Byggestyrelsen, academic director Poul Holm fra Trinity College samt professor Nina Smith fra AU. Og især de to sidstnævnte fremhæver studerendes egenbetaling som en nødvendighed, hvis Danmark skal være konkurrencedygtig i en international videnskøkonomi. Fra Poul Holm kommer et konkret forslag om at universiteterne skal finansieres med 50 procent offentlige midler, 25 fra private bidragsydere og 25 procent fra studerendes brugerbetaling.

BEKENDTGØRELSE: Til Jordbrugsakademikere og dyrlæger

Bestyrelserne i DDD og JA har med virkning fra 1. januar opsagt samarbejdsaftalen (med DM, DJØF og DF) om udgivelse af FORSKERforum. Det betyder, at DDD og JA fra denne dato ikke har repræsentanter i FORSKERforums redaktion og dermed ikke længere vil være medskribenter på lederne i bladet. Og så betyder det, at fra 1. januar vil DDDs og JAs 750 forskere og universitetslærere ikke længere modtage bladet.

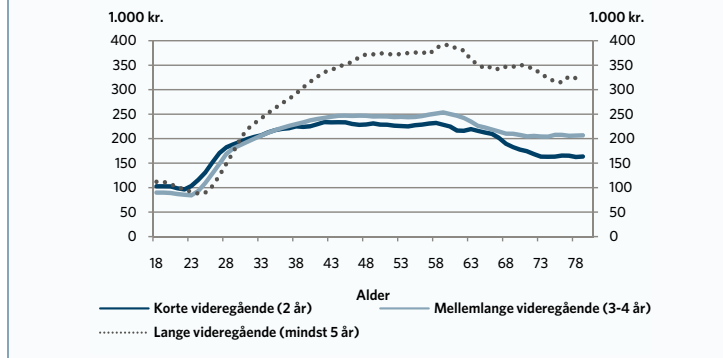
Der vil dog være mulighed for at abonnere på bladet som selv-betalere ved at tilmelde sig med navn og adresse til medlems-organisationen (HUSK: mærket "FORSKERFORUM"). Abonnement koster 200 kr. årligt, inklusive forsendelse.

Tilmelding kan kun ske en gang årligt. For 2010 skal det ske inden 1. januar 2010. (Næste tilmeldingsmulighed vil være i december 2010).

Medlemmer af DDD: ddd@ddd.dk

Medlemmer af JA: post@ja.dk

Figur 2. Disponibel indkomst over livet for videregående uddannelser



Anm.: Den anvendte metode er beskrevet i boks 1. Figuren viser et 5-årigt glidende gennemsnit af de årlige gennemsnitlige indkomster for uddannelsesgrupperne.

Kilde: AE på baggrund af IDA-registeret, Danmarks Statistik. Seneste registertal fra 2007.

Livsindkomst: Akademikeren tjener kassen

En universitetsuddannet tjener i gennemsnit to gange så meget igennem livet som en ufaglært. Men den universitetsuddannede tjener også 1,4 så meget som en folkeskolelærer (en mellemlang videregående uddannelse).

En ufaglært arbejder tjener igennem livet 9,4 mio. kr. mens en faglært arbejder tjener godt 11 mio. Og en kort videregående uddannelse giver 12 mio. mens en mellemlang videregående (som fx lærer) kaster 12 mio. af sig. Og universitetsfolket tjener 18 mio. i gennemsnit.

Det fortæller AEs analyse af livsindkomster. Analysen fortæller, at uddannelse betaler sig. Ved beregningen har man brugt den disponible indkomst (dvs. før skat). Livsindkomsterne er beregnet for 18-80-årige og tager ud over løn højde for perioder med ledighed, men også SU, pensioner og andre former for indkomster og skat.

Store forskelle mellem akademikere

Det betyder, at universitetsuddannelsen typisk giver lav indkomst i de tidlige erhvervsaktive år, men højere indkomst senere i livet. Derimod giver erhvervsfaglige uddannelser (tømrer,

murer, snedker, elektriker osv.) høj indkomst tidligt, mens deres lønstigning gennem livet er begrænset (se figur 1).

Men figuren fortæller, at allerede som 30-årig har den gennemsnitlige universitetsuddannede tjent mere end alle de andre grupper, som kom tidligere på arbejdsmarkedet.

Der er tale om gennemsnitstal, som dækker over store forskelle mellem akademikergrupper. Humanisterne (typisk ansat i det offentlige) og arkitekterne (med relativt stor arbejdsløshed) tjener mindst og ikke ret meget mere end folkeskolelærerne. Og overraskende nok er de naturvidenskabelige også relativt lavtlønnede på trods af, at de både kan finde arbejde i det private og det offentlige. Forskere tjener lidt under gennemsnittet på 18,4 mio. Derimod er det ikke overraskende, at jurister og økonomer samt læger er topscorerne (se tabel 5).

jø

Kilde: "Store forskelle i danskernes indkomst gennem livet" (AE-notat: Fordeling og levevilkår 2009, juli 2009)

Tabel 5. Livsindkomst på disponible indkomst. Lange videregående uddannelser

	Mio. kr.
Kunstnerisk	12,2
Pædagogik	13,6
Humaniora/teologi	14,1
Arkitekt	14,8
Naturvidenskabelig	16,3
Ph.d. / forskere	17,9
Civ.ingeniør	19,7
Tandlæge/farmaceut	19,9
Jura/statskundskab	22,5
Økonomi	23,9
Læge	23,9
Gennemsnit for lange videregående uddannelser	18,4

Anm.: Den anvendte metode er beskrevet i boks 1.

Kilde: AE på baggrund af IDA-registeret, Danmarks Statistik. Seneste registertal fra 2007.



Mentor på KU: Gratisarbejde?

Den opsøgende reporter spørger HR-chef om KU prøver at pådutte de ansatte frivilligt arbejde, som er ulønnet og ikke indgår i arbejdstids-opgørelsen

Hvor går grænsen for, hvor mange nye opgaver pressede universitetslærere skal påtage sig? Og vil universitetet have de ansatte til at arbejde 'frivilligt' - ulønnet i deres fritid - på noget, som hører til arbejdspladsen?

DJÆVLENS ADVOKAT

Sådan lyder spørgsmål, som stilles, efter at KUs HR-afdeling lavede et opslag: "Mentorordning (juni 2009).

I bestræbelsen på at få flere yngre forskerkvinder integreret blev oprettet en "mentorordning" for kvindelige post-doc's og adjunkter, hvor de kan sparre med erfarne kolleger. Mentorprogrammet har til formål at støtte kvindelige forskeres kompetence- og karriereudvikling, så kvindelige forskere får lyst til en forskerkarriere på KU og forbedrer deres muligheder for at få ansættelse som lektorer og professorer.

Af opslaget fremgik, at mentorer kunne tilmelde sig og at deltagelse var frivillig. Det fremgik, at der hørte et obligatorisk halvdages intro-kursus til, og at det ville involvere 6-10 møder med den unge. Det fremgik også, at mentorers tilmelding skulle aftales med deres institutledere.

Men der fremgik ingen kompensationsregler, dvs. hvorledes den skulle indgå i den uformelle arbejdstidsopgørelse. Men hvad skulle så bortprioriteres eller var det bare en ny arbejdsopgave, som blev tillagt udefra? Eller skulle den udføres i fritiden?

Frivillig tilmelding betyder ny arbejdsforpligtelse

Er det korrekt, at mentorordningen for kvindelige forskere er baseret på, at hvis ansatte melder

sig som mentorer, så optræder de 'frivilligt'? – lyder spørgsmålet til vicedirektør Niels B. Wendelboe fra HR-afdelingen, som har udformet mentorprogrammet.

"Ja, og det fremgår da også af formuleringen fra folderen om mentorprogrammet: 'Mentor er en erfaren samtalepartner, der frivilligt har indstillet sig på at afsætte tid og yde støtte og vejledning gennem en åben og ligeværdig dialog'. Mentorordningen bygger således på en frivillig indsats på linie med en række andre initiativer, fx deltagelse i 'Kulturnatten'. I første runde deltog der 35 mentorer, og anden runde som netop er igangsat har 38 mentorer. At indgå i ordningen som mentor er således et tilbud. Et tilbud som en del har sagt ja til – blandt andet fordi de oplever, at det er udbytterigt for dem selv i tillæg til, at det er værdifuldt for den forsker, de er mentor for".

Frivilligt arbejde som i en fodboldklub

Men det fremgår ikke af program-teksten, at 'frivilligt' betyder, at det er en del af en yderligere arbejdsforpligtelse?

"Det blev sagt på introduktionsmødet. Hvis det ikke fremgår direkte af det skriftlige introduktionsmateriale, så er det ikke en bevidst fejl, men noget vi må rette".

Men hvis man melder sig 'frivilligt', så er det ikke noget, som giver fradrag i arbejdstidsopgørelsen – men som noget, der skal afvikles ligesom 'frivilligt arbejde' i en fodboldklub, altså ved siden af alle de andre forpligtelser?

"KU er en organisation, hvor mange medarbejdere har en stor grad af frihed og selvstændighed i deres arbejde og således i høj grad selv disponere deres opgaver. Det er således ikke tale om fritidsbeskæftigelse, men noget, som skal udføres inden for arbejdstiden"

HR-chefen: Kun for dem, der kan finde tiden til det

Hvordan kan en arbejdsgiver lave et program, som er direkte arbejdsrelateret, og som indbefatter et obligatorisk halvdages kursus, men som de ansatte forventes at udføre ved siden af deres andre aktiviteter?

"Programmet bygger på frivillighed og engagement, og programmet henvender sig således til dem, der synes de kan finde tiden til det. Og det er der altså i år 38 mentorer, der har syntes, at de kunne.

Kan du forstå, hvis nogle synes, at HR-afdelingens initiativ er at lægge en ny forpligtelse oven på en i forvejen belastet hverdag, hvis man ikke i sin opgørelse af arbejdsforpligtelser kan prioritere noget fra?

"Mentorordningen er ikke en forpligtelse, men et tilbud, der bygger på, at den enkelte mentor har lyst, engagement og overskud. Hvis nogle oplever, at de er så hårdt belastet med opgaver i forvejen, så skal de ikke melde sig til mentorprogrammet. Generelt vil jeg sige, at hvis man oplever sin arbejdssituation som belastende og svær at afgrænse, så kan man jo gå til sin nærmeste leder – typisk institutlederen – for at sparre og få hjælp til at prioritere"

Har HR-afdelingens ansatte også lavet mentorprogrammet 'frivilligt' – underforstået ved siden af alle de andre opgaver?

"Nej, det er sket som led i deres arbejde. Spørgsmålet baseres på en misforståelse, for som sagt: Deltagelse som mentorer skal også udføres inden for arbejdstiden"

Fjern den kvælende detailstyring

Loven skulle angiveligt give universiteterne 'autonomi', men politikere og ministerium har indført kvælende detailstyring. Det må erstattes af en 'højtilids strategi'

Videnskabsministeriet og minister Sander får et ordentligt hug, idet Uni-Evalueringen kritiserer systemet for at være alt for styringslystne. Evalueringspanelets kritik giver universitetsledelserne medhold, når disse klager over, at de har for lidt spillerum / autonomi. Detailstyringen – på grund af politisk-ministeriel mistillid – er alt for omfattende: *"Universiteterne har opnået større autonomi, og deres beslutningskapacitet er blevet forbedret. Imidlertid er denne udvikling blevet ledsaget af omfattende og i mange tilfælde meget detaljeret regulering" (s.9, 34).*

Det er legitimt, at universiteterne skal stå til ansvar for brugen af offentlige midler, men nuværende regler hæmmer autonomien, medfører unødvendig administration og besværliggør universiteternes strategiske udvikling, hedder det.

I stedet bør der indføres en "højtilids-strategi": Politikere, ministerier og styrelser bør kun fastsætte de overordnede strategiske

målsætninger og lade universiteterne selv fastsætte, hvordan disse målsætninger opnås. I stedet for mistillids-styring, må der skiftes fra detailregulering til "styring på distance" baseret på tillid til, at universiteterne kan selv. Og en sådan fordeling er i øvrigt også lovens udtrykte intention (s.6, 33).

Drop den detaljerede akkreditering

Detailstyringen viser sig i optagelsessystemet, som er helt centralt dirigeret, hvor det i langt højere grad bør være op til universiteterne selv at beslutte, hvilke uddannelser man vil have, hvad der skal være adgangskrav og hvem man ønsker at optage.

Panelet undrer sig over, hvordan det politiske system kan blande sig i, hvordan universiteter mener, at der bedst afholdes eksamen, som når Regeringen har dikteret forbud mod gruppeeksamen (s.29). Eller når ministeriet griber ind med konkret regulering for at mindske frafald (s.35).

Især akkrediteringssystemet – som universiteterne oplever som en alvorlig ressourcetræner – kritiseres voldsomt. Her har Regeringen lavet et system med en indviklet pre-kvalifikation i stedet for en simpel efter-evaluering. Uddannelser skal for-bedømmes efter stramme kvalifikations-kriterier om relevans, forsknings-basering, dybde osv. Og ministeren beslutter status, titel og adgangskriterier – og det sker alt sammen før Akkrediteringsrådet godkender. I stedet bør der indføres langt lempeligere og mere fleksible muligheder for universiteterne til selv at oprette uddannelser, med et system hvor det bagefter evalueres, om de lever op til kvalitetskrav på et universitet (s.30, 35)

Også udviklingskontrakterne kritiseres for at være alt for specifikke. I stedet anbefales, at de omformes til at blive "målstyrings-instrumenter" (s.35).

jæ

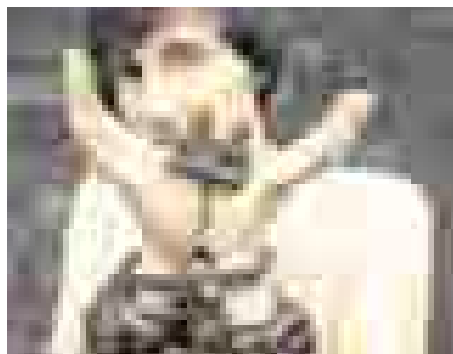
Væk med 'instruktionsbeføjelsen

"Panelet anbefaler Folketinget at fjerne eller omformulere paragraf 17 stk.2" – den såkaldte instruktionsbeføjelse *om at institutlederen kan diktere forskning af sine medarbejdere og at forskerne skal holde sig inden for universitetets forskningsstrategier*. Lovparagraffen bør i det mindste blødes op, så det blot fastslås, at forskningsfriheden skal være garanteret inden for "rammerne for videnskabelig kvalitet".

Hertil siger DM-formand **Ingrid Stage**: "Det er særdeles positivt, at panelet har lyttet til den voldsomme kritik af denne mærkværdige paragraf, som indsnævrer forskningsfriheden. Den er en meget uheldig indpakning af forskningsfrihed i styring og strategier. Det kan gerne være, at de kun kender få eksempler på, at paragraffen er blevet brugt i praksis, men dens negative betydning ligger i at universitetsforskere føler deres frihed rigtig dårligt beskyttet".

Sander bagatelliserer: Bare symbolsk betydning

Panelet har kun hørt om enkelte eksempler på "lig-på-bordet" - at instruktions-beføjelsen er blevet taget i anvendelse - men rapporten konstaterer lakonisk, at det er tvivlsomt om denne paragrafs formuleringer i sin detaljerighed



passer til europæisk tradition for akademisk frihed (s.6, 39).

Rapporten har måske i særlig grad lyttet til den kritik som i foråret kom fra Videnskaberne Selskab, når rapporten anfører:

"Og når man tager de kraftige kontroverser omkring paragraffen, så har den haft en negativ indflydelse på de interne styrings-relationer og på ledelsens effektivitet og bør revideres, selv om det måske mest er symbolsk".

Lige netop den formulering greb videnskabsminister Sander fast i, da han søgte at bagatellisere rapporten ved at konstatere, at panelet mener "at forskningsfriheden er sikret, men at en formulering i loven har fået en negativ, symbolsk betydning".

Den individuelle forskningsfrihed: Retten til at vælge forskningstema

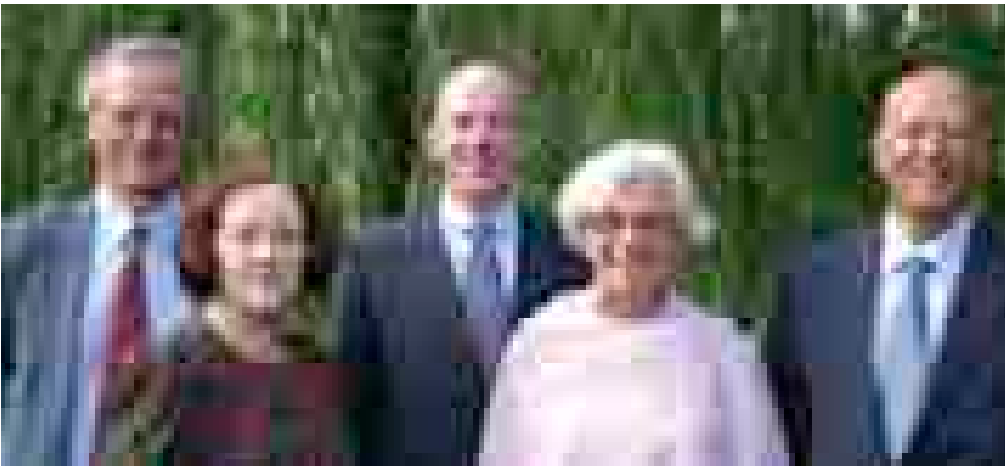
Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, at forskningsfriheden er et af de få steder, hvor panelet laver egentlige definitioner på, hvad et universitet er eller hvilken grad af frihedsgrader, der hører til et autonomt universitet.

Rapporten anfører nemlig, at en funktionel definition på forskernes forskningsfrihed er, at de frit skal kunne vælge forskningstema, frit udforme deres forskningsmetode og fri til at publicere (s.39). Men den danske lov begrænser udtrykkeligt det frie valg af forskningstema, når den gør forskningsfrihed til en institutionel ret, ikke en individuel ret for forskerne. På spørgsmålet om, hvorfor panelet ikke direkte kritiserede universitetsloven for ikke at opfylde dette simple kriterium for et universitet, henviste panelet Agneta Bladh blot til, at svaret på det spørgsmål implicit ligger i panelets opfordring til at §17 stk.2 fjernes eller omformuleres ...

jæ

Fusionerne: 'Ok, men lang vej at gå ...

Uni-Evalueringen siger, at fusionerne har haft en positiv effekt, men fortæller ikke om de 'succeskriterier', panelet har brugt



Panelet bag Uni-evalueringen har formuleret sig diplomatisk, men læst mellem linjerne har de lavet en kritisk rapport. Kriterierne for deres vurdering af fusionerne er dog uklare.

Regeringens oprindelige hensigt med Uni-Evalueringen var at få belyst konsekvenserne af 2007-fusionerne mellem universiteter og 'sektorforskning' m.m. Og her leverer panelet sine pligt-bedømmelser, som ikke vil støde Regeringen.

Det skurrer dog besynderligt, når rapporten på den ene side konstaterer, at fusionerne har haft "en positiv effekt" (s.68), mens det på næste side slås fast, at det er for tidligt at evaluere fusionerne allerede to år efter fordi der har været "metodologiske begrænsninger" i at oparbejde faktuelle data (s.69).

Panelet fastslår, at fusionerne har skabt input for forstærkede universitetsprofiler og dermed forbedret universiteternes muligheder for strategiske prioriteringer. Men om det faktisk er opfyldt, tør panelet ikke udtale sig om. Og den manglende substans bag den pligtprægede konklusionen "en positiv effekt", afslørede sig da også på pressemødet, hvor panelets leder Agneta Bladh måtte indrømme, at det udsagn mest baserede sig på ledelsers udsagn. Og så blev der ellers talt tomgang: "Fusionerne er startet ok, men der er lang vej at gå ..."

Succeskriterier?

Uni-Evalueringens panel har ikke opstillet egentlige succeskriterier for fusionerne, og det ser tilmed ud som om der har været flere sæt kriterier i spil.

I panelets opremsning af kommissoriet står, at integration af sektorforskningen skulle stimulere forsknings-synergi mellem to institutionelt adskilte sektorer, fertilisere universitetet med praktisk orienteret forskning, åbne for at sektorforskere kunne undervise på universitetet osv. (s.23)

Men panelet bruger ikke disse kriterier til en egentlig bedømmelse.

Panelets desorientering sættes i relief af, at panelet på et andet område kræver (semantiske) præciseringer: "Hvad menes der egentlig med universiteter i verdensklasse" (s.46). Og når der påpeges manglende klarhed over forskningsmål på danske universiteter, og opfordres til en eksplicit debat om roller, profil og missioner på de enkelte universiteter (s.49).

Og så stiller panelet de spørgsmål, som de selv foregiver at besvare: Har reformerne ført til udvikling af særlige forskningsstrategier? Og hvilken struktur og grad af diversitet er ønskelig, hvor hvert universitet skal indtage sin profil og rolle? (s.49).

Ingen analyse af 'myndighedsbetjening' og politisering

Panelet berører stort set ikke det meget kontroversielle spørgsmål, om sektorforskning og myndighedsbetjening egentlig hører hjemme under et universitet. Og det er bemærkelsesværdigt, alt imens panelets enkelte medlemmer er universitetsekspert, gennemfører man ikke en særlig analyse af denne enestående konstruktion i international sammenhæng med centre, som er udsprunget af ministerier og som fortsat er afhængige af disse ministerier.

I det seneste halve år, hvor panelet har arbejdet, har der faktisk været flere sager med 'sektorforskning', som har været under ministerielt pres og politisering (fx omkring DMU med opløjning af brakjord eller skovnotatet). Om disse kontroverser er egentlige systemfejl, fordi universiteternes 'sektorforskning' kan sættes under pres af det ministerium, som betaler, sættes ikke op som et dilemma. I stedet anføres

det: "Et andet område, som har været til debat, er, at 'myndighedsbetjening' af ministerier kunne medføre til en mindskelse af den frie akademiske debat. Men som panelet forstår det, så findes der fortsat en fri akademisk debat på danske universiteter og den er nu udvidet til også at omfatte 'sektorforskning'. Denne udvidelse er vigtig for det danske samfund" (s.41).

Panelet foretager altså ikke en selvstændig analyse af dette spørgsmål (s.69), men henviser til at der formelt er kommet en ny forskningsfrihed og "åben debat" (s.41, 42) – en del af Helge Sanders formelle argumentation for fusionerne...

Nye fusioner for IT-uni, GEUS m.fl.

Henses til det svagt argumenterede afsnit om fusioner, hvor der ikke argumenteres for, hvorfor fusionerne har haft en "positiv effekt", så forekommer det ikke indlysende, når der foreslås nye fusioner. Det bedste argument, som panelet kunne føre frem under deres pressemøde var, at de "ikke har hørt overbevisende argumenter for, at nogle institutioner forbliver selvstændige.

Panelet foreslår, at det lille danske IT-Universitetet bør fusioneres med fagligt beslægtede universiteter. Og IT-U forekommer at være et let offer: IT-U mangler kritisk masse og har fx endnu ikke opnået at få støttekroner fra EU's forskningsfond. Det er så meget mere påfaldende, alt imens Aalborg Universitet har været særdeles succesfuld på det samme område. Og ITU har heller ikke nogle imponerende liste med kommercialisering af sin forskning (s.63).

Der foreslås også fusioner for de nuværende autonome sektorforskningsinstitutioner, SFI og GEUS (s.64). Panelet fortæller, at hovedargumentet for, at GEUS ikke blev indfusioneret angiveligt var, at der udføres opgaver af "fortrolig natur", men det er ikke et argument for selvstændighed, for sådan noget kan også bedrives på et universitet. Og hvad angår SFI så har hovedargumentet imod fusionering hidtil lydt, at SFI står sig godt med uafhængighed, fordi man fungerer bedst sådan som "network-coordinator" mellem forskellige parter, men det behøver SFI ikke at miste ved at blive indfusioneret under et universitet.

Så hvad angår GEUS og SFI bør der således overvejes, hvem de skal fusioneres med; hvem de kan være "et godt match med".



Oppositionen – her Kirsten Brosbøl (S) og Marianne Jelved (Rad) – kommer på hårdt arbejde hvis de skal overbevise regeringen om drastiske lovændringer.

Ingrid Stage: Mindst to lov-revisioner

DMs formand Ingrid Stage er positivt overrasket over, at Uni-Evalueringen faktisk har turdet tage fat i nogle af de store kontroverser. Rapporten skal nærlæses, og hun har især noteret, at panelet refererer ”stærkt utilfredse røster når det gælder oplevelsen af manglende medinddragelse, især blandt den akademiske stab” (s.37).

”Rapportens formuleringer er trods den diplomatiske indpakning ikke til at misforstå, så jeg køber ikke Helge Sanders manipulation eller forsøg på at bagatellisere. Nu har politikerne fået deres rapport, og det er rent fup, hvis de ikke tager den alvorligt og får en seriøs debat om lovens alvorlige problemer samt en lovrevision.

Hun fokuserer især på spørgsmålet om ’medbestemmelse’, hvor rapporten fortæller, at Akademisk Råd opleves som uden indflydelse. Og at der overalt er en oplevelse af faldende involvering blandt det akademiske personale og blandt studenterne i beslutningsprocesserne (s.37).

”Jeg har været meget skeptisk, for eksempel over for om ’fusionerne’ ville fylde for meget. Man kan diskutere, om evalueringsrapporten er for diplomatisk formuleret, fordi den ikke må være for åbenlys en underkendelse af Helge Sander – men den er faktisk overraskende kritisk. Panelet er nok gået så langt, som de kunne”, siger DM-formand Ingrid Stage.

”Rapporten konstaterer, at den nuværende tilstand ikke er god nok: Der bør laves lovrevisioner på mindst to områder: For det første skal ’instruktionsbeføjelsen’ i §17 stk.2 – hvor lederen kan diktere en bestemt type forskning – fjernes eller omformuleres. Og for det andet skal der være direkte lovformuleringer til sikring af ’medbestemmelse’ så de ansatte ’involveres i beslutningsprocesser’. Og det skal direkte indføres som en forpligtelse for den enkelte bestyrelse”.

Lovrevision?

Mens videnskabsminister Sander (V) prøver at bagatellisere Uni-Evalueringens kritik og oplæg til lovrevision, så ser oppositionens Kirsten Brosbøl (S) evalueringen som et klart oplæg til lovændringer

’Knap var blækket blevet tørt d. 3 december, hvor Uni-Evalueringen 2009 blev offentliggjort, før det politiske slagsmål om implikationerne i fuld gang: Lægger den op til lovrevision eller ej? Videnskabsminister Helge Sander mener nej, når han konstaterer, at rapporten generelt giver en positiv evaluering af fusioner og universitetsloven, og han lader underforstået forstå, at der ikke er brug for de store revisioner af loven (se pressemeddelelse).

Om et af de mest kontroversielle spørgsmål – manglende medbestemmelse – udtaler ministeren i sin pressemeddelelse: ”Panelet understreger, at rammerne for medbestemmelse på universiteterne er i orden, men at bestyrelserne skal udstikke mere forpligtende retningslinier. Og panelet mener også, at forskningsfriheden er sikret, men at en formulering i loven har fået en negativ, symbolsk betydning”.

Videnskabsministeren manipulerer

Det er imidlertid en manipulation, når Videnskabsministeren tager rapporten til indtægt for, at rammerne for medbestemmelse på universiteterne er i orden, for det har panelet slet ikke analyseret, afslørede dagens pressemøde i Forskningsstyrelsen. På spørgsmålet om, hvorfor panelet ikke har analyseret, hvordan systemet med udnævnte ledere fungerer og hvorfor man ikke diskuterer genindførelse af valgte ledere (fx institutledere), svarede panelets formand Agneta Bladh kort og godt: ”Det står ikke blandt vores opgaver i kommissoriet. Jeg har ikke mere at sige hertil”.

Trods lave forventninger til Uni-Evalueringen kommer det som en overraskelse for mange, at panelet slet ikke diskuterer medindflydelse – de

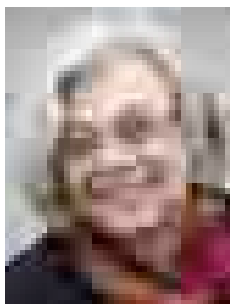
konkrete ”beslutningskompetencer” til det menige personale, som muliggør reel medindflydelse og som akademikere på et universitet, bør have. Spørgsmålet om de udnævnte ledere og topstyring har været en kilde til kritik for 6488 protestunderskrifter, i FORSKERforums medarbejderundersøgelse og det fremgår såmænd også af Uni-Evalueringens egen CAPACENT-undersøgelse.

Rapport til høring

Panelet nøjes med om medindflydelse at konstatere, at loven ikke indeholder en generel bestemmelse til sikring medbestemmelse, og for at sikre det – i henhold til ”danske traditioner og universitetslovens ånd” – så skal der i loven indsættes en generel bestemmelse, som præciserer den enkelte universitetsbestyrelses pligt til (frivilligt) at sikre ”en tilfredsstillende praksis for medbestemmelse” – en formulering, som panelet ikke var i stand til at uddybe på dagens pressemøde. (s.6, 39).

Videnskabsminister Sander lægger nu rapporten ud til høring. Og derefter ser han frem til en ”konstruktiv debat”.

Mens ministeren således signalerer, at loven såmænd er god nok, så tolker andre politiske aktører rapporten som en døråbner for, at nu kan loven komme til politisk drøftelse og genforhandling. Socialdemokraternes ordfører Kirsten Brosbøl siger: ”Panelet anbefaler, at medarbejdere og studerende sikres mere medbestemmelse. S ønsker en lovrevision på baggrund af evalueringen, og her vil vi arbejde for, at spørgsmålet om medbestemmelse bliver centralt”.



Tabu: At være for tæt på magten

Rektor Agneta Bladh, formand for panelet bag Uni-Evalueringen. Agneta Bladh er doktor i Statskundskab og pt. rektor ved Högskolan i Kalmar (siden 2004).

VOXPOP

Har den danske Uni-Evaluering været opslidende?

"Absolut ikke, jeg er vældig glad og taknemmelig over at være med. Det har været vældig inspirerende at arbejde sammen med et panel med meget forskellig baggrund. Vi har forskellige referencerammer, og det har været godt og nødvendigt og vældig givende.

Hvor tænker du bedst?

"Hvorsomhelst havde jeg nær sagt. Men der hvor jeg koncentrerer mine tanker er nok, når jeg sidder ved pc'en og tænker det skrevet igennem. Jeg går tekster nøje igennem og retter i dem. Jeg stiller også forslag til ændringer, spørg bare mine medarbejdere. Jeg leverer også selv tekst-forslag, også til Uni-Evalueringen.

Hvad er dit fagfelt og hvilken fagbog har betydet mest for dig?

"Jeg er 'statsvetare' med særlig interesse for offentlig forvaltning, især implementering og opfølgning af aktiviteter. Jeg har været chef for en 'styrelse', som generaldirektør i Högskoleverket (1995-1998). Og jeg kan da konstatere, at der er stor forskel mellem den svenske og den danske statsforvaltning, når det gælder relationen mellem ministerier og deres styrelser. Den danske Universitetsstyrelsen er meget tættere koblet til ministeriet, der er et tæt samarbejde og de har næsten samme. Sådan er det ikke i Sverige, hvor styrelsen har langt større autonomi, så en minister kan ikke indgribe; det kan kun en regeringsbeslutning – men det er også kilde til løbende magtkampe og 'en het fråga' i Sverige ...

Hvilken fagbog har betydet mest for dig?

"Det er svært ... (tænkepause) ... men skal jeg sige noget, så bliver det fra min studietid: Graham Allisons 'Essence of decision – en forklaring på den cubanske missilkriser ud fra tre beslutningsperspektiver. Siger du, at sådan svarede CBS' rektor også for et par måneder siden? Jaså, den bog må jo have gjort enormt indtryk på vores generation.

Hvad skal der til for at blive god på dit felt?

"I Carl von Linnés ånd: 'Nysgerrighed, nytænkning og nytte' – men det gælder vel for alle fag. Som 'statsvetare' er det også nyttigt for forståelse af politik og forvaltning, at man også har praktiske erfaringer at trække på. Man skal også have en god analytisk evne; noget man kan tilegne sig i uddannelsen eller gennem erfaringer, hvilket dog ikke betyder, at alle har den...

Hvilke tabuer findes der på dit fagområde?

"Nu er har jeg jo ikke været forskningsaktiv på det seneste, men et tabu kunne være, at man som 'statsvetare' kan være tæt på og for tæt på magten til at uafhængigt at kunne granske og analysere magtforhold i et land eller i et system. Man må være uden interesser, uden at miste sit politiske engagement, men det er vigtigt at holde distancen. Hvor grænsen er, er svært at operationalisere – det er vel lidt som den journalistiske etik – de må jo ikke sidde på knæene af dem, som man skal granske.

Hvor slapper du bedst af?

"Om sommeren i sejlbad. Men i almindelighed med opera, hvor jeg er til de store populære Carmen osv. Eller til jazz som Gerry Mulligan. Vi har en aktiv jazzklub her i Kalmar og et dansk band havde stor succes for nogle måneder siden til en koncert, som jeg desværre ikke kom til. Det var 'Six City Stompers' som var på besøg.

Har du nogle hobbyer?

"Jeg er vel som mange andre akademikere; jeg går utroligt meget op i mit job. Men hvis jeg har hobbyer ved siden af, så er det sejlads og et hus på Øland, som vi er ved at restaurere

Hvad er den største forskel mellem svenske og danske akademikere? Trives der nogle fordomme mellem svenske og danske akademikere?

"Der får du ikke et generelt svar. I stedet vil jeg sige, at jeg for nylig var meget uenig i en paneldebat, hvor een påstod, at vi ikke skulle bruge tid på at benchmarke i Skandinavien, fordi standarderne sættes ude i verden. Det fremstilles som om det er lidt forældet at sammenligne i Norden, men det er en misforståelse, for standarden i Skandinavien er meget høj, jf. OECD og internationale evalueringer. Så benchmarking på tværs i Norden er helt i orden i mine øjne.

Hvad ligger der på dit natbord?

"En bog om hvordan forskellige generationer sprogligt opfatter og behandler hinanden, Erika Bergqvist: "Du är din generation", som jeg vil læse, fordi jeg har fået børnebørn. Og nej, den ligger der ikke, fordi jeg har svært ved at falde i søvn, men fordi jeg så et interessant tv-program om den.

Myndighedsbetjening med diktat af metode

Miljøministeren vil afskaffe uklarheder i 'myndighedsbetjening' igennem klart afgrænsede beskrivelser i kontrakter. Men det indebærer en indsnævring af forskernes metode- og analyse-frihed, lyder invending

I fremtiden vil Miljøministeriet og dets styrelser sørge for, at kriterierne for en 'myndighedsopgave' afgrænses og aftales før opgaveudførelsen, sådan at DMU får klare rammer for analyser og metoder for detailopgaver, som når DMU fx skal vurdere de danske skoves tilstand.

Miljøminister Troels Lund Poulsen var i samråd i Miljøudvalget d. 18. november, og kontrakt-detajlering var hans løsning på det problem, som Miljøministeriet (Skov- og Naturstyrelsen) skabte sig, da styrelsen krævede forskønnelse af et skovnotat, som DMU-forskere havde udarbejdet efter bedste faglige overbevisning og EU-standarder.

Ministeren fastslog, at Miljøministeriets politiske standarder / kriterier skal fastlægges på forhånd, før der aftales løsning af enkeltopgaver ('myndighedsopgaver' inden for rammekontrakten med ministeriet). Ministerens styrelse har indrømmet, at der blev begået en enkelt fodfejl, da styrelsen udsendte en pressemeddelelse, hvor DMU blev taget indtægt for ministeriets politiske indberetning. Men ellers mente ministeren ikke, at der er begået fejl i indberetningen, som kaldte de danske skoves tilstand "god", mens DMUs forskere vurderer dem som "ringe".

Forskningsfrihed med snævert mandat?

Ministerens løsning med præcise kontrakt-kriterier rejser imidlertid nye problemer, mener **biolog Søren Wiium-Andersen** fra miljøorganisationen NEPENTHES, som afslørede skovfileriet: "En af de erklærede hensigter med indfusioneringen af 'sektorforskningen' under universiteterne var, at de skulle frigøres fra underordningen under ministerierne og have 'forskningsfrihed'. Men hvor er den frihed, hvis myndighedsanalyser fremover bliver snævert definerede? Der lægges op til, at DMU skal besvare i henhold til ministeriets politiske krav og ikke andet! Hermed defineres på forhånd såvel tilgang som metode. Det er en indsnævring af frihedsgraderne", siger Wiium-Andersen.

AUs prorektor – som har ansvar for 'AU-sektorforskningen', bl.a. DMU – svarer:

"Det er et dystert billede, Wiium-Andersen tegner af den fremtidige myndighedsbetjening. Jeg vil understrege, at det som Aarhus Universitet kan tilbyde er forskningsbaseret myndighedsbetjening og det betyder naturligvis at de resultater og den viden vi leverer, er baseret på uafhængig forskning af høj faglig kvalitet. Alt andet er ikke acceptabelt", siger

Søren E. Frandsen. "Jeg er overbevist om, det ikke er i Miljøministeriet interesse – og slet ikke samfundets interesse – at bestille rapporter, hvor svaret er givet på forhånd. Når eksempelvis Miljøministeriet bestiller en analyse og forskningsbaseret rådgivning ved Aarhus Universitet, så er det fordi de ønsker en udredning eller en rapportering af tingenes faktiske tilstand og ikke en blåstempling! Det er udgangspunktet for vores forskningsbaserede myndighedsbetjening og samarbejde med Miljøministeriet".

Men hvad, hvis opgavebeskrivelsen er politiseret – som Skovstyrelsens elastiske mål for 'sunde skove' – og så indsnævret, at det nærmest dikterer teori og metode?

"Opgaven skal være klart beskrevet, og opgavebeskrivelsen skal være klart beskrevet, så omverdenen forstår præmisserne. Og teori og metode kan ikke dikteres – det er forskerne, som entydigt træffer beslutning om metode, data og analyse, og det er dem, som uafhængigt træffer beslutning om de faglige konklusioner, herunder at beskrive, hvad de ikke har analyseret. Hvis der er nuancer i sagen, så er det forskernes frie valg at fremlægge disse", svarer prorektoren.



Det er forskerne, der entydigt træffer beslutning om metode, data, analyse og drager de faglige konklusioner, mens embedsmænd og opdragsgiver alene har til opgave at stille spørgsmålene og medvirke i en faglig dialog, således at opgaven løses bedst muligt

Søren E. Frandsen

Frivillig modsigelse?

Men der er andre betæneligheder: "Og når opgaven er præcist defineret, vil det være svært for forskerne at fremsætte deres egne faglige vurderinger, fx af om opgaven er for snævert defineret! Jeg gad godt se de 'sektorforskere' eller den institutionsledelse, som i den ramme tør fremsætte deres egne faglige vurderinger eller standarder – i opponens til ministeriet", spørger Wiium.

AUs prorektor Søren E. Frandsen svarer:

"Jeg forstår godt bekymringen, men forskerne stiller høje faglige krav til egen forskning og rådgivning og er faktisk i stand til at holde fast – de skal jo fuldt ud kunne stå bag deres rådgivning. Der er også på universiteterne opbakning til at holde fast i relation til forskningsfrihed.



Miljøministeren vil have klarere opgavebeskrivelser. Men havde det forhindret sagen om skovnotatet?

Og så vil jeg gerne understrege, at det er helt ok, at der er en faglig dialog mellem opdragsgiver og forsker, blot der er respekt om arbejdsdelingen. Det er forskerne, der entydigt træffer beslutning om metode, data, analyse og drager de faglige konklusioner, mens embedsmænd og opdragsgiver alene har til opgave at stille spørgsmålene og medvirke i en faglig dialog, således at opgaven løses bedst muligt".

Men de formelle kontraktforhold indebærer stadig, at der er 'en forhandling / dialog' om analysen, hvor DMU kan lægges under (økonomisk) pres. Hvis DMUs ledelse ikke kunne sige fra i sagerne om opløjning eller i skovsagen, hvad skulle så motivere dem til at gøre det fremover?

"Som jeg tidligere har sagt: Det har DMU også gjort. I skovsagen fremlagde DMU sine data og faglige vurderinger frit og offentligt tilgængeligt, så alle med interesse for området havde adgang hertil".

Politikeren: Gråzonen skal væk

SFs miljøordfører siger: "Skovsagen handler om gråzonen mellem politik og faglighed, hvor ministeriet styrede forskningsanalysen og bagefter lånte forskningens troværdighed. Det er helt ude i skoven, at miljøministeren nu løser dilemmaet ved at fastslå, at de politiske kriterier står over de faglige. Hermed undermineres fx EU-standarder og forskningens autoritet", siger Ida Auken (SF). "Sagen afslører jo, at fusionen under universiteterne ikke sætter 'sektorforskningen' fri fra ministeriestyring – tværtimod kommer styringen nu ind i universitetet! Hvis man ønsker en uafhængig 'sektorforskning', så er der kun en vej: Flere basismidler og mindre kontraktstyring".

Strid om DMU-udlicitering

Statens advokat siger god for udlicitering fra næste sommer, mens AU-DMU mener, at det tidligst kan ske fra 2011

DMU har udsigt til at miste opgaver for 19 millioner kroner om året, efter Kammeradvokaten har vurderet, at der ikke skete aftalebrud, da Miljøministeriet varslede udlicitering af DMU-opgaver. AU-DMU havde afvist udliciteringen, fordi ministeriet hermed begik aftalebrud, bl.a. ved at opsigte kontrakt midt i en kontraktperiode og altså udenfor de aftalte kontraktforhandlinger. Men nu hævder Miljøministeriet, at Kammeradvokaten - statens og ministeriets advokat - har afvist aftalebrud.

Med Kammeradvokatens udtalelse mener ministeriet, at kontrakten med DMU er opsagt, og at der er åbent for, at ministeriet nu sender de første opgaver, som Danmarks Miljøundersøgelser/Aarhus Universitet hidtil har haft kontrakt på at udføre, i åbent udbud. Foreløbig bliver der lavet udbud på 4 mio. (årligt), som omfatter tre forskellige undersøgelsesopgaver om pesticider, mikrobiologiske bekæmpelsesmidler og referencelaboratorium-arbejde, som indtil nu har ligget i DMU-regi. Senere kan der sendes andre opgaver i udbud for 15 mio.

Aarhus' advokat: Ugyldig opsigelse

AU-DMU søger imidlertid at vinde tid og støttes heri af et advokat-responsum, som siger, at Miljøministeriet ikke foretog en gyldig varsling af udliciteringen i henhold til gældende kontrakter med DMU. Opsigelse af kontrakten har ikke været varslet, og der er sket en ugyldig opsigelse af dele af kontrakten. Responsum'et fastslår, at Miljøministeriets hastværk er uansvarlig, for den springer over "en forudgående konsekvensanalyse", jf. Videnskabsministeriets retningslinier. Og det kan få konsekvenser for "statens leverandør-sikkerhed". Ministeriet kan nemlig

komme i den situation, at et offentligt udbud ikke er afsluttet inden en varslet opsigelse på 12 måneder, eller ministeriet kan komme i den situation, at der slet ikke kommer noget, som er bedre end den eksisterende DMU-kontrakt.

AU-DMU har brugt responsum'et til at opfordre Miljøministeriet til en forhandlingsløsning:

"Med forhandlingsløsning mener vi, at der skal være rimelige vilkår for opsigelsen af hensyn til eksisterende aktiviteter og til de ansatte. Ifølge ministeriet er kontrakter blevet opsagt hhv. i marts og i juni (den sidste på 15 mio. til Kalø). Vi vil have så lang en opsigelsesperiode jf. kontrakten, og det skal da ikke være nogen hemmelighed, at vores fortolkning er, at der først kan ske udlicitering i praksis i 2011".

Udlicitering er ideologi

Ifølge Miljøministeriet vil udlicitering skabe konkurrence, hvorved der kan spares penge.

Ifølge INGENIØREN er DMU-direktør Henrik Sandbeck spændt på, hvad der nu vil ske: "Vi anser Kammeradvokatens vurdering for at være et partsindlæg, som vi ikke tillægger stor betydning. Jeg går ud fra, at vi nu skal diskutere det med Miljøministeriet".

DMU's direktør, Henrik Sandbeck siger, at den fire-årige kontrakt i hans øjne var utvetydig, og at Kammeradvokatens afgørelse bøjer kontrakten: "Miljøministeriet har ikke forberedt sig godt nok. Ministeriet kan ikke udbyde DMU's opgaver nu".

Sandbeck har tidligere sagt, at der ikke er faglige begrundelser for at udlicitere, og han opfatter miljøminister og regeringens udlicitering som rent ideologisk.

Sander fifler

"Et centralt punkt i finanslovsforhandlingerne mellem Regeringen og S/Rad. var fordelingen mellem basismidler og mellem basis- og konkurrenceudsatte forskningsmidler. Oppositionen krævede, at procentdelen ikke måtte forringes, og helst skulle være 60/40. Videnskabsministeren prøvede forgæves at omdefinere, hvad der traditionelt er regnet som 'basismidler', fordi det hermed kunne foregives, at der var flere basismidler end der tidligere har været. Og efter forhandlingerne - hvor han ikke kom igennem med omdefineringen - prøver han igen at gøde jorden for omdefineringer til kommende forhandlinger", siger forskningsordfører Kirsten Brosbøl (S) som kommentar til, at Videnskabsministeriet i ugen efter de dramatiske finanslovsforhandlinger udsendte en besynderlig pressemeddelelse:

"Ugens tal: Tredeling af forskningskroner er mere retvisende", stod der og så udtalte Helge Sander, at opdelingen i basismidler / konkurrenceudsatte midler kan give et forkert billede af fordelingen, da ikke alle de statslige forskningsmidler meningsfyldt kan deles i de to grupper. Derfor havde ministeriet lavet en tredje pulje, "andet", som skulle være penge, der allerede er øremærkede til bestemte formål.

Men den hopper oppositionen ikke på:

"Vi anerkendte og anerkender ikke et skift i opgørelsesmetode, hvor Sander trækker penge ud af konkurrencedelen, hvorved den relative andel af 'basismidler' ville vokse. Og det vil jo se pæner ud for Regeringen, som åbenbart forudser, at striden om 'basismidlerne' kan blive et stridsspørgsmål ved næste års forhandlinger", svarer Kirsten Brosbøl (S). "Men en ændret opgørelsesmetode vil være det rene pyntet talmagi, som ikke har noget med virkeligheden at gøre. Man ville for eksempel ikke kunne sammenligne med tidligere bevillinger".

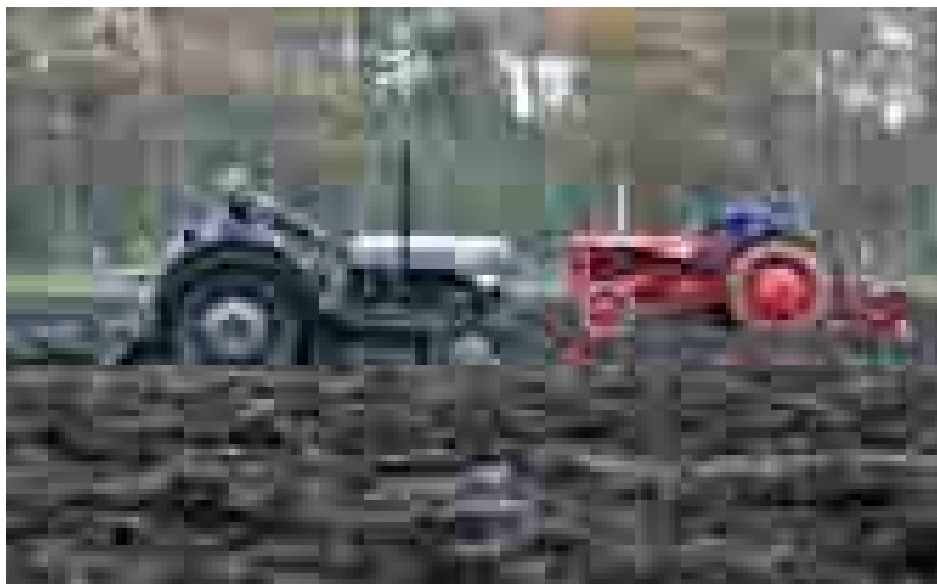
Myndighedsbetjening: 90 pct. kaldes 'basismidler'

Det er bemærkelsesværdigt, at ministeriets nye opgørelse rubriceres "bevillinger til køb af myndighedsbetjening på universiteterne" som "basismidler".

FORSKERforum har fået aktindsigt i de konkrete bevillingssummer. Den fortæller om stor variation i, hvor meget ministerierne skønner, at de bevilger som "basismidler":

- Miljøministeriet påstår for eksempel, at 90 pct. af deres bevilling på 153 mio. kr. går til basismidler (typisk på DMU), men det står helt i kontrast til de mange konkrete rapporteringsopgaver, som kræves af DMU. Og dermed er det langt færre midler, som er til egen-disposition.

- Fødevarerministeriet er mere mådeholdne, når de anfører, at 59 pct. af deres bevilling på 198 mio. til jordbrugsanalyser er "basismidler". Og når det gælder fiskeri-analyser, så er det 54 pct. af 82 mio. Og når det gælder fødevareranalyser, så er det 55 pct. af 227 mio.



Climate-Gate: Beskidt magtkamp om da

Hackede emails skabte mistanke om videnskabelig manipulation. Nogle kalder det censur af klimaskeptikere, andre en planlagt

Den kritiske klimaforskning er om ikke til tælling så i hvert fald groggy, efter et hackerangreb afslørede emails, der stiller anerkendte klimaforskere og deres metoder i tvivlsomt lys. Ukendte hackere brød ind i mailserveren på det anerkendte center Climate Research Unit på University of East Anglia i Norwich og hentede 13 års mail-korrespondance til og fra medarbejderne. Nogle af disse emails blev genstand for enorm debat. Og senest måtte centerets leder Phil Jones træde tilbage.

Debatten går blandt andet på om emails, hvor Phil Jones og andre diskuterer, hvordan de kan holde klimaskeptiske synspunkter ude af billedet, blandt andet ved at boycotte et videnskabeligt tidsskrift, hvis redaktion er blevet "overtaget af klimaskeptikere". Og Jones skriver også et sted, hvordan han vil holde nogle artikler ude af IPCC-rapporten, uanset om man så må "omdefinere, hvad der er peer-review litteratur". I en anden meget omdiskuteret mail skriver Phil Jones, hvordan han i forbindelse med tal for temperaturudvikling har brugt et "trick" til at "skjule nedgangen".

Leder måtte gå

Det sidste er blevet bortforklaret af CRU og andre som en intern talemåde, der ikke dækker over nogen form for manipulation. Langt mere problematisk, og formentligt det, der har gjort, at Phil Jones nu har måttet trække sig som leder, er en mail, hvor han beder medarbejderne slette mails med korrespondancer om den seneste

CRU og 'hockey-staven'

Det er ikke første gang, Climate Research Unit er del af en kontroversiel sag. Forskeren Michael Mann udarbejdede i 1998 en grafik over temperaturerne på den nordlige halvkugle i 1000 år. Grafen viste en kraftig stigning de seneste 100 år og havde således form som en hockey-stav.

Grafen optrådte i IPCCs rapport fra 2001, men der blev senere spået tvivl om målemetodernes validitet. Siden har 'hockey-staven' været et stående debattema, og Manns støtter, der tæller CRU-folk som Phil Jones, Keith Briffa og Tim Osborn, bliver også omtalt som 'hockey-holdet'.



IPCC-rapport, som nogen uden for centeret har bedt om at se, under henvisning til den særlige britiske lov om indsigt i offentlige papirer.

Selv en trofast klima-forkæmper som **Guardian-journalisten George Monbiot** – som optræder på FORSKERforums temamøde d. 16.dec. - krævede Jones' afgang: "Der er ingen vej udenom; han må gå, og jo længere han er om det, jo værre bliver det", skrev Monbiot. Og 1. december kom så meddelelsen om Jones' afgang, selvom han kategorisk afviser at have slettet eller manipuleret med data.

Klima-mafia

Hele affæren – som ikke var mange timer gammel, før den fik navnet ClimateGate - er blevet brugt af klima-skeptikere til at tegne billedet af en indspist klima-mafia, der manipulerer og bruger ufine metoder for at holde kritikere ude af billedet. Nogle kalder den sågar det endegyldige bevis for, at teorien om global opvarmning er et gigantisk svindelnummer.

Space-forskeren Jens Olaf Pepke Pedersen, der tilhører den skeptiske del af den danske klima-forskning, mener historien bekræfter nogle af de bekymringer, han flere gange har givet udtryk for: "Historien illustrerer nogle af de problemer, der er, når FN's rapporter skrives af forfattere, som ikke er underlagt det normale

peer-review system og som derfor ukritisk kan fremhæve egne arbejder og undertrykke andres, samtidig med at de tilbageholder grundlaget for deres arbejder for andre forskeres uvildige kontrol", siger han.

Richardson vil passe på sine emails

Blandt klima-bekymrede forskere skaber sagen ærgrelse, men heller ikke mere:

"Sagen er alvorlig for de forskere, der er

Mailen, der fældede Phil Jones

I denne mail til Michael Mann opfordrer Phil Jones til at slette mails, som er underlagt offentlig indsigt. AR4 refererer til IPCCs seneste rapport (Fourth Assessment Report):

"Mike, Can you delete any emails you may have had with Keith re AR4?"

Keith will do likewise. He's not in at the moment - minor family crisis."

Can you also email Gene and get him to do the same? I don't have his new email address."

We will be getting Caspar to do likewise.

I see that CA claim they discovered the 1945 problem in the Nature paper!!

Cheers

Phil"

gsordenen

aktion mod den seriøse klimaforskningen.

involveret, og det har helt klart skadet sagen. Men jeg tror ikke, det i det lange løb vil rykke noget eller true IPCCs troværdighed”, siger prodekan og klimaforsker Katherine Richardson. Hun kan fra sit eget netværk ikke genkende diskussionerne om at boycotte tidsskrifter eller holde peer-review'ede artikler ude. Men hun tilføjer også, at hun nødig vil have 13 års email-korrespondencer hacked og lagt til offentlig skue.

”Jeg har en kedelig vane med at skrive 'love you' i mine emails. Men det skal jeg vist aldrig gøre mere, for det kan da for alvor blive misforstået. Det meste af det, jeg har læst af de emails, er ikke problematisk. Men det er klart, når der står: dette må vi holde væk fra andre, så er det utilgiveligt,” siger hun.

Men Richardson peger også på en anden side af sagen, nemlig spørgsmålet om, hvem der står bag server-indbruddet og hvorfor. Selv er hun ikke i tvivl om, at der er tale om et nøje gennemtænkt angreb, der har til formål at svække klimaforskningens troværdighed op til COP15-topmødet i København.

”Hvorfor er det netop disse mails, der er hacked? Man har håndplukket mails, der understøtter et formål, det er jeg helt sikker på”.

Miskreditere klimaforskningen?

Det er også den forklaring, den nu tidligere CRU-leder Phil Jones selv giver: ”Man må overveje, om det er tilfældigt, at email-korrespondancerne er blevet stjålet og publiceret netop nu. Dette kan være et planlagt forsøg på at sætte spørgsmålstegn ved klimaforskningen i opløbet før Københavner-mødet”, udtaler han.

Det er da også kommet frem, at hackerne formentlig har haft filerne i over en måned, inden man valgte at offentliggøre dem.

På spørgsmålet om, hvem der kan tænkes at stå bag et planlagt hacker-angreb, henviser Katherine Richardson til den ny-publicerede bog **'The Climate Cover-up'**, hvor forfatterne Hoggan og Littlemore beskriver et omfattende arbejde, finansieret af amerikanske industrivirksomheder, for at miskreditere klimaforskningen gennem manipulation og misinformation.

Uanset hvad, har ClimateGate markeret en yderligere optrapning af retorik og metoder i den verserende klima-debat.

lah

Minikonference:

'Klimaspin - videnskab og politik'

– onsdag d. 16. december kl. 17:15-21:00
i DJØFs mødecenter, Gothersgade 133

Aftnemødet afholdes under klimatopmødet, men hensigten er ikke at drøfte topmødets politiske indhold eller udfald, derimod at fokusere på de betingelser og gråzoner, som klima-spørgsmålet afføder for forskere og for den offentlige debat om klimaet.

Oplægsholderne vil bl.a. stille spørgsmål som:

- Hvordan har klimaforskernes forskningsfrihed og ytringsfrihed det i klimaspørgsmålet?
- Hvad er det for spin, som styrer klimadebatten i de vestlige lande?
- Har forskere (og journalister) en særlig rolle og et særligt ansvar i klima-spørgsmålet?

Som oplægsholdere optræder to verdenskendte kapaciteter:

1. Videnskabsjournalist CHRIS MOONEY: **"Sammenhængen mellem videnskab og politik – hvordan politikere og embedsmænd bruger (klima-) videnskaben"**. (MOONEY er forfatter til *"The Republican war on Science"*. Delafsnit om *"Underminering ..."* om politisk brug og misbrug af forskning er oversat i FORSKERforum nr. 215).
2. Journalist GEORGE MONBIOT: **"Miljø-spin. Klimaets vanskelige vej til den offentlige dagsorden"**. (Monbiot er verdenskendt for sin politiske aktivisme-journalistik i dagbladet *Guardian*, senest forfatter til den faglige bestseller *"Heat: How to stop the planet burning"*).

Der er tale om et fyraftensmøde. Mellem kl. 17:15 og 18:00 er der mulighed for at få en sandwich og en forfriskning.

Mødet retter sig mod: DJØF'ere, FUJ'ere (Foreningen for Undersøgende Journalister) samt FORSKERforums læsere.

Tilmelding gennem DJØFs hjemmeside under arrangementer.

Arrangør: FORSKERforum

Fjernet 70-års pensions-regel – og frygte

En ældre medarbejder kunne ikke få normal deltidsordning af frygt for, at hun skulle blive hængende. Fjernelsen af 70-

Med 70-års reglen forsvandt det, tidligere finansminister Thor Pedersen kaldte ”et umenneskeligt princip”. Men spørgsmålet er, om den manglende bagstopper tvinger universiteterne til at udøve selektiv aldersdiskrimination.

PENSIONSALDER

I en konkret sag på KU, blev en ansat i midten af 60'erne nægtet en almindelig aftale om nedsat tid af frygt for, at hun ikke ville være til at slippe af med.

Fælles-TR'en: Ledelsens frygt for afdankede lektorer

”Jeg har aldrig tidligere haft problemer på Humanistisk Fakultet med at få de aftaler. Men i det her tilfælde ville man kun lave en tidsbegrænset aftale, sådan at hun efter tre år skulle tilbage på fuld tid. Og det blev direkte sagt, at hvis alle over 70 kunne gå på nedsat tid, ville man ende med et skib med lasten fuld af 70-80-årige ansatte”, fortæller **lektor Henrik Prebensen, fællestillidsrepræsentant** på Humanistisk Fakultet, KU. Han har selv rundet de 70 år.

Den konkrete sag endte med en midlertidig ordning, men den ansatte valgte efterfølgende at sige op.

Fællestillidsmanden ser den konkrete sag

som et udtryk for den usikkerhed, frafaldet af 70-års reglen har efterladt hos institut- og fakultetsledelserne.

”De er jo frygtelig nervøse for at skulle køre rundt med en samling afdankede lektorer, der ikke mere kan passe deres job. Før kunne man lukke øjnene lidt for det. Jeg kan selv huske, jeg havde en professor, der var stok-senil, og han fik lov at gå rundt. Folk kan jo også selv blive halsstarrige og være ude af stand til at se deres egen situation i øjnene, og ledelserne er bange for, at de så er nødt til at skrue bissen på og køre en masse sager”.

TR'en: Uden 70-års grænse: Et spark bagi?

Bjarne Andresen, TR på Niels Bohr Institutet, frygter at der kommer flere afskedigelsessager nu, hvor 70-års reglen er væk: ”Når man kun kan forsvinde, fordi man selv ønsker det, så opfordrer man nærmest ledelsen til at indlede afskedigelsessager på folk. Og det er jo meget ubehageligt, at folk pludselig skal pensioneres med et spark bagi”, siger han.

Han forudser, at konsekvensen kan blive stadig større fokus fra ledelsernes side på medarbejdernes daglige performance – simpelthen for at skille færene fra bukkene.

Samtidig er Bjarne Andreasen klar over, at

han som tillidsrepræsentant kan få en dobbelt rolle: ”Problemet opstår ved dem, der går lidt i frø, men ikke selv er klar over det. Præcis den gruppe er vi hidtil sluppet af med på den stilfærdige måde. Og i de tilfælde må jeg være ærlig og sig til manden – under fire øje og i fortrolighed: jeg synes heller ikke, du er på toppen. Men kommer det til en afskedigelsessag, så er jeg mandens advokat”.

Institullederen: Det handler om selverkendelse ...

Per Balzer Overgaard, institutleder på Økonomisk Institut på AU, bekræfter problemstillingen.

”I gamle dage kunne man som leder tage det roligt, hvis man havde et problem med en ældre medarbejder – det løste sig selv. Nu skal man være mere proaktiv, hvis der er nogen, der ikke helt har en tilstrækkelig grad af selverkendelse”, mener han.

Han har selv oplevet at skulle hinte ældre ansatte om, at de måske skulle begynde at overveje, om pensionstiden nærmede sig, men det er endnu ikke noget, der har skabt problemer på hans institut.

Men som på KU vil han også tage alderen i betragtning, når folk kommer og beder om

KU som en attraktiv arbejdsplads

I KUs afdeling for HR & Organisation, vil man ikke udtale sig om den konkrete sag, hvor en medarbejder blev nægtet en permanent ordning med nedsat tid. Til gengæld stillede FORSKERforum så følgende generelle spørgsmål, da KUs HR-afdeling bad om en skriftlig henvendelse:

- Ser KU/Personaleafdelingen en risiko for, at frafaldet af 70-års reglen kan føre til flere ældre medarbejdere, og således at gennemsnitsalderen vil blive hævet?

- Vil dette være et problem?

- Vil aftaler om nedsat tid gøre det attraktivt for flere medarbejdere at fortsætte, efter de er blevet 70?

- Har frafaldet af 70-års reglen gjort jer mere forsigtige med at indgå aftale om nedsat arbejdstid med ældre medarbejdere?

- Har I fået råd eller dessiner fra Personalestyrelsen om, hvordan man undgår at frafaldet af 70-års reglen skaber en ældrebryrde?

HR-chefen svarer formelt

Hertil svarede vicedirektør Niels B. Wendelboe fra KUs HR-afdeling efter flere anmodninger. Han gav følgende skriftlige redegørelse, som i det mindste svarede på nogle af spørgsmålene:

”Med ophævelsen af 70 års reglen kan man ikke afvise at gennemsnitsalderen på vil stige. Det er KUs holdning at alder ikke i sig selv er en kvalificerende eller diskvalificerende egenskab. På KU – som i andre organisationer – er der både yngre og ældre medarbejdere, der er rigtig kompetente. At gennemsnitsalderen hæves er således i sig selv ikke en ”risiko”.

KU har som andre organisationer en seniorpolitik, en revideret version drøftes i et udvalg under Hovedsamarbejdsudvalget, og konsekvenserne af ophævelsen af 70 års reglen indgår naturligvis i drøftelserne. Formålet er fortsat at gøre det attraktivt for ældre medarbejdere at bevare tilknytningen til KU – til glæde for både KU og den enkelte medarbejder. KU

har således igennem en årrække haft stor glæde af en Professor Emeritus ordning og ordningen forventes at indgå som et attraktivt tilbud i de reviderede retningslinjer for seniorer. Om ophævelsen af 70-års reglen fører til ændringer i den personalepolitiske holdning er for tidligt at sige.

Ophævelsen af 70 års grænsen er ikke meldt separat ud fra Personalestyrelsens side, men er indeholdt i de ændrede i overenskomster, der trådte i kraft 1. april 2008.

KU ønsker at være en attraktiv arbejdsplads – både for yngre og ældre medarbejdere. Det er også en ambitiøs arbejdsplads, hvor kravene til medarbejderne er høje. Det gælder også for både yngre og ældre medarbejdere.”

Med den skriftlige form var det ikke muligt for FORSKERforum at følge op med uddybende spørgsmål.

lah

en for evighedsansatte ...

70-års reglen tvinger uni-ledelser i offensiven for at undgå evigheds-ansatte



aftaler med nedsat tid og arbejdsmængde.

"Det er klart, hvis en 69-årig medarbejder vil gå på halv tid, og det i realiteten handler om at vedkommende vil have fjernet sine undervisningsforpligtelser for kun at gå og forske, så er jeg næppe interesseret. Jeg betaler ikke folk for, at de bare skal gå og hygge sig med forskning – hvis de da ikke lige har vundet Nobel-prisen eller noget tilsvarende. Og vi må jo være ærlige og erkende, at langt de fleste videnskabsfolk topper noget før, de fylder 70 år", siger Per Balzer Overgaard.

Han glæder sig dog samtidig over, at det nu ikke er et problem, hvis man gerne vil beholde en medarbejder over 70, hvilket før kunne være svært at få dispenseret.

Personalestyrelsen: Flere ufrivillige afgang

Afdelingschef i Personalestyrelsen Carl Erik Johansen spår også, at der vil komme flere – om end ikke mange - afskedigelses-sager, nu hvor

70-års reglen er fjernet:

"Vi ved, at nogle institutioner var bekymrede, dengang loven var i høring. Nu da loven er vedtaget, må man på institutionerne optræde som ledere og vurdere, om de ansatte performer tilfredsstillende. Hvis de ikke gør det, kan det få konsekvenser, men det gælder jo uanset om pågældende er 70 eller 45 år".

Han kan godt se, at der fra et ledelses-synspunkt kan være problemer i at indgå aftaler om nedsat tid, men det kan også have fordele, påpeger han: Under alle omstændigheder er det op til den lokale personalepolitik at udstikke retningslinjerne.

Pensionering: En svær nedtrapning

For tidligere lektor Flemming Topsøe var pensioneringen en vanskelig beslutning, som han først blev rigtig glad for efter nogen tid.

Helbredet var til at fortsætte på posten, og lysten var der egentlig også. Men **Flemming Topsøe** fornemmede ikke, at den lyst var gengældt hos institutledelsen, og så valgte han at stoppe.

"Jeg følte ikke den helt store interesse for at jeg fortsatte. Det er som om instituttet – lidt i det skjulte – er mest interesseret i, at man går på pension. Men det hænger måske også sammen med at jeg arbejder med et område, man ellers ikke satser på."

Det er Flemming Topsøe, der nu kan kalde sig ex-lektor ved KU-Matematisk Institut på KU, som fortæller. Med 70-års reglen stod han til at blive pensioneret 1. september sidste år. Men reglen faldt væk, og så håbede han i stedet, han kunne blive på instituttet. Imidlertid ville han gerne skrive en bog, og derfor bad han om halvandet år uden undervisningsforpligtelser. Det fik han ikke, og så valgte han at sige helt stop.

Emeritus

Han er dog fortsat tilknyttet Matematisk Institut gennem en emeritus-ordning. Den betyder at han stadig har en kontorplads og adgang til instituttets faciliteter.

"Det er meget fint. Jeg har stadig gang i en masse spændende ting, og jeg er en del af en forsknings-gruppe, hvor jeg går og følger med i, hvad de kommer med. Jeg har også fået en hensigtsserklæring om at kunne trække på instituttets rejsekasse, men på grund af nedskæringer har det alligevel ikke været muligt. Og det irriterer mig af principielle årsager. Jeg repræsenterer jo instituttet, når jeg tager på konferencer".

Selv om Topsøe er glad for sin emeritus-ordning, er forskellen på at være fastansat og frivillig dog til at tage og føle på: "Jeg er ikke på samme måde en del af miljøet, og det gør også, at jeg ikke selv er så energisk. Når du er ude, så er du ude, og det er lidt et ingenmandsland – det føles lidt tomt. Det ærgrer mig også lidt, at jeg ikke oplever større interesse fra instituttets side for den forskning, jeg stadig går og laver".

Overgangen var sværest i starten. I dag er Flemming Topsøe glad for det valg, han traf. Og så har den økonomiske konsekvens været en positiv overraskelse: "Det var jeg slet ikke klar over, men jeg har en super pension, så det har faktisk vist sig at være mere rentabelt for mig at gå på pension frem for at fortsætte som ansat ...".

lah

CBS: Budgetovertræk kostede eks-rektors job

Eks-ektor frataget budget- og ledelsesansvar efter afsløring af budgetsjusk pulje, som han disponerede suverænt over.

Finn Junge-Jensen havde som rektor på CBS en særlig pulje på 15 mio. kr., som han kunne bruge uden at spørge bestyrelsen. Men da den nye rektor Johan Roos overtog posten pr. 1. august, var der allerede brugt 33 mio. kr. fra puljen – et overtræk på 18 mio.

Det fik bestyrelsen til omgående at fratage eks-ektoren - som har været ansat på CBS i 40 år, heraf 22 år som rektor – "budget- og ledelsesansvar" i dennes retrætepost som vice-dean for CBS-executive.

Begivenhederne var en direkte følge af Jyllands-Postens afsløring af, at budgetovertrækket, som skete fra den såkaldte "rektorpulje" (ledelsespuljen). Puljen blev indført i overensstemmelse med Universitetslovens ønske om at give topledelsen større dispositionsfrihed. På CBS var puljen i 2009 på 15 mio. kr., og Junge-Jensen skulle kun spørge andre i direktionen til råds, hvis han donerede mere end 100.000 kr. til ansættelsen af eksempelvis en gæsteprofessor. I 2009 nåede Junge at lave hele 230 af sådanne bevillinger.

Hvorfor straffe post-festum?

For folk med kendskab til Junge-Jensens forvaltningsstil kommer budgetsagen dog ikke som en overraskelse. De er mere overraskede over, at der først opstår en budget-sag nu, og i det lys synes nogle, at det er lidt uværdigt at skramme eks-ektorens eftermæle efter at han er gået af:

"Det har været helt alment kendt – også hos direktøren og i bestyrelsen – at Finn altid har haft et meget afslappet forhold til budgetter, eller rettere manglende budget-disciplin. Det var helt eklatant i 2006, hvor der var stort underskud og efterfølgende fyringer. Bestyrelsesformand Anders Knutsen kunne såmænd have fyret Finn for ikke at have styr på økonomien, men gjorde det ikke, fordi der så ville være opstået et enormt ledelsestomrum. I den forstand sættes bestyrelsesformandens passivitet i relief, for det er absurd, når han nu straffer Junge-Jensen post-festum: Nu han var gået af som rektor, så meddeler Knutsen, at han ikke er værdig til at have budgetansvar! Internt synes nogle, at det er en overreaktion, som nærmest efterlader indtryk af at der vaskes hænder", fortæller en anonym CBS-kilde.

Men hvad skete der egentlig bag kulisserne, der førte til den dramatiske beslutning om at fratage Junge-Jensen "budget- og ledelsesansvar" på baggrund af overtræk på 18 mio. kr. – for en

eks-ektor, som har været ansvarlig for gigant-budgetter i årevis.

Advarede direktøren

Direktøren forsøgte "at stoppe rektors forbrugsfest", lød i det i Jyllands-Postens dramatiske historie om rektor Finn Junge-Jensens overforbrug fra rektorpuljen. Jyllands-Posten henviste til et notat fra revisionsfirmaet Ernst & Young, hvor der refereres til en "meget ophidset ordveksling" mellem rektor og direktøren om rektors dispositioner.

Men hvor meget direktøren advarede, er et åbent spørgsmål:

"Jyllands-Postens fortolkning er en dramatisering af forløbet", forklarer direktør Pietras selv. "Jeg kunne ikke advare om overdisponering på rektorpuljen, for jeg kunne ikke advare mod noget, som jeg ikke kendte til før august måned. Jeg advarede derimod på hans sidste direktionmøde i juni om, at der ikke burde disponeres yderligere".



Bestyrelsen vurderede, at en overskridelse på mere end 100 pct. skulle have konsekvenser; for det er ikke noget som en 'business-school' kan acceptere.

Pietras forklarer i korte træk: "Der var en ledelsespulje på 15 mio. som rektor kunne trække på uden at konsultere andre for beløb under 100.000 kr. Som rektor har man et vist bevægelsesrum til at disponere, jf. universitetsloven. Han skal således ikke søge om direktørens godkendelse, men blot forelægge større dispositioner for direktionen. Men da jeg i forbindelse med en overdragelses-opgørelse - før den nye rektor skulle tiltræde - gennemgik puljen, viste det sig, at Finn Junge havde lavet en dispositions-overskridelse på 18 mio. ud over de 15 mio. der var afsat på budgettet. Han havde altså ikke holdt sin inden for sine rammer. Og det var en budgetoverskridelse, som jeg ikke kunne sidde overhøring, men måtte underrette bestyrelsen om".

Finn Junge: Flerårige budgethorisonter

Finn Junge Jensen forklarer selv: "Jeg må da tage ansvaret, for jeg foretog dispositioner, som var større end budgetteret. Men jeg oplevede altså ikke situationen som helt anormal, for universiteterne har flerårige budgethorisonter,

nogle af de tidligere bevillinger var uforbrugte osv. så jeg så ingen problemer i at bevilge penge til aktiviteter, som pressede sig på".

Men ville han ikke blive sur, hvis den foregående rektor havde disponeret en pulje langt ud over sin funktionsperiode?

"Næ. Det er som sagt helt normalt at sætte produktion i gang, som rækker ud i tiden. Og 'rektorpuljen' har vi altid disponeret flere år ud i fremtiden", svarer han.

Til Jyllands-Postens antydninger af "vennetjenester", siger han: "Det er jo noget sludder. Jeg har delt 260 bevillinger ud, alle til nogle der har haft ordentlige forslag. Og det er mærkværdigt, at Jyllands-Posten hæfter sig ved relativt små bevillinger, når vi faktisk har haft overskud på hhv. 60 mio. (2007) og 26 mio. (2008)".

Eks-ektoren slutter: "Sagen er blevet vinklet hårdt i pressen; det er en budgetsag. Men skal jeg bebrejde mig selv noget, er det, at jeg ikke har været forsigtig nok. Jeg burde have fulgt med i de akkumulerede tilsagn og mere eksplicit søgt Bestyrelsesformandens opbakning".

Bestyrelsen fratog budget og ledelsesansvar

I slutningen af august blev sagen behandlet på et bestyrelsesmøde og her besluttes det, at "tilbagerulle" de bevillinger, som indgik i overtrækket, dvs. at de enkeltvis annulleres efter en nærmere budget-gennemgang. Og så beslutter bestyrelsen, at Finn Junge Jensen skal fratages sine budget- og ledelsesansvar i sin retrætepost som "vice-dean" for CBS-Executive.

Og herefter valgte Junge så frivilligt at fratæde retræteposten og overgå til en post som "særlig rådgiver" i de næste tre år før sin pensionering som 68-årig.

Men er fratagelsen ikke en dramatisk sanktion, for noget, som rektoren opfattede som en normal driftsopgave i et treårigt perspektiv og han har ikke haft egen vinding ved overtrækket?

Direktør Pietras: "Bestyrelsen kunne have valgt at undlade sanktion eller at fyre ham, men bestyrelsen valgte altså en mellemløsning, hvor hans overskridelse skulle have konsekvenser. Bestyrelsen vurderede, at en overskridelse på mere end 100 pct. skulle have konsekvenser; for det er ikke noget som en 'business-school' kan acceptere. Mellemløsningen var for at få en balanceret afslutning på denne ulykkelige sag. Man skal jo trods alt ikke glemme det værk, Junge efterlader sig efter så mange år på rektorposten".

Junge-Jensen ledelsesstil

Historien om Finn Junges forvaltningsstil er broget og modsigelsesfyldt, fortæller FORSKERforums kilder



Direktøren: Ikke ekstra-revision

I Jyllands-Posten blev der talt om Junges "forbrugsfest" og "vennetjenester", fordi han skulle have været rundhåndet overfor sine venner.

"Ekstra revision af CBS", skrev Jyllands-Posten som opfølgning på historien: "Mistanke om vernetjenester får direktør til at anbefale CBS-bestyrelsen en omfattende revision af hele ledelsen på universitetet".

Hertil forklarer direktør Pietras: "Der er en dramatisering og en spids journalistisk vinkling. Vi har vores ordinære tre revisionsinstanser (institutionsrevision, rigsrevision og EU-revision) og der er ikke bestilt en fjerde. Men det er naturligt, hvis revisionen lige ser ekstra nøje på de forhold, som har været i fremme i denne sag".

Hændervask?

Men når direktøren angiveligt ikke kendte til overskridelsen, er det så fordi direktøren vasker hænder i sagen?

"Jeg vasker ikke hænder. Jeg tager naturligvis ansvar for økonomistyringen på CBS, men var vitterlig ikke orienteret om overdisponeringen af budgettet.."

Men når bestyrelsen beslutter denne sanktion overfor Junge, kunne det jo være fordi bestyrelsesformanden også har behov for at vaske hænder?

"Der var foretaget en overdisposition, som fik konsekvenser. Det har ikke noget med håndvask at gøre, for bestyrelsesformanden vidste ikke mere end mig i denne sag. Man skal jo i øvrigt lægge mærke til, at det var en enig bestyrelse – inklusive de medarbejdervalgte – som besluttede sanktionen", svarer direktør Pietras. "Og nu vil vi tænke fremadrettet i vores arbejde med ledelsespuljen, så den bliver forvaltet på en mere transparent måde end tidligere".

Finn Junge-Jensen havde som rektor på CBS en særlig pulje på 15 mio. kr., som han kunne bruge uden at spørge bestyrelsen. Men da den nye rektor Johan Roos overtog posten pr. 1. august, var der allerede brugt 33 mio. kr. fra puljen – et overtræk på 18 mio.

Det fik bestyrelsen til omgående at fratage eks-rektoren - som har været ansat på CBS i 40 år, heraf 22 år som rektor – "budget- og ledelsesansvar" i dennes retrætepost som vicedean for CBS-executive.

For folk med kendskab til Junge-Jensens forvaltningsstil kommer budgetsagen dog ikke som en overraskelse.

"Det har været helt alment kendt – også hos direktøren og i bestyrelsen – at Finn altid har haft et meget afslappet forhold til budgetter. Han manglede budget-disciplin. Han har ageret som en topleder, der gik ind for stærk ledelse, og han har presset sine egne prioriteringer igennem i mange sager, og baggrunden for hans beslutninger har ikke været lagt åbent frem".

Eftermæle hos de ansatte: En god rektor

De CBS-kilder, som FORSKERforum har talt med, foretrækker anonymitet, fordi de ikke ser nogen grund til at blive "politiserede". Men hovedindtrykket er, at tre ud af fire egentlig var meget godt tilfredse med deres rektor.

"Han har været en god rektor, som har positioneret CBS flot. Men indefra set er det noget skizofrent: Han har fungeret som en meget egensindig leder og med meget magt, som han fik tildelt via universitetsloven. Han har således egensindigt taget mange beslutninger, nærmest pr. intuition. Hans bevillinger og beslutninger har imidlertid haft en gråbund, nogle vil sige, at han dermed ledede via del-og-hersk eller ved at købe sig til loyalitet i centrale dele på CBS", siger en kilde. "Den forvaltningsform kunne have været katastrofal, hvis lederen ikke har fingeren på pulsen. Men langt de fleste af hans beslutninger var faktisk vældig fornuftige. Og det er gået fremad for CBS, især i de senere år, hvor han dog også har haft medvind af tidsånden og af studentersøgningen".

Men trods Junge-Jensens gode skudsmål, så er de fleste også enige om, at efter 22 år som rektor var han en institution i institutionen, og det var på tide at få fornyet ledelsen.

"Junge-Jensen var på mange måder en gammeltdags ledertype. Han havde meget svært ved at delegere. Det var en ledelseskultur, som var meget personstyret og som ikke sørgede for legitimiteten nedad. Han var kold overfor 'kollegialitet' og mekaniske beslutningsprocesser. Han manglede legitimitet, for han diskuterede ikke eller forklarede sine beslutninger. Og hvem han egentlig rådførte sig med, var uklart, men det betød, at nogle har haft stor indflydelse på hans 'intuition'. Men mange blev også pikerede over denne forvaltningsstil".

Med den forvaltningsstil rammes man af beskyldninger om nepotisme og vernetjenester:

"Når man skal lede en broget institution, så er det vigtigt at have en basis i organisationen af folk, som er loyale. Der indgår et element af del-og-hersk. Og han skabte sig da også et netværk, som han lyttede til. Men om det er 'vennetjenester', når han tildelte penge til enkeltpersoner eller til projekter på basis af folks entusiasme, men uden nøjere begrundelser, kan jo altid diskuteres. Men her reddes Junge-Jensen af historien: Hvis nogle giver 'vennetjenester' og projektet bliver en fiasko, så rammes man dobbelt hårdt".

Stiktossede mellemledere

Der har således været dekaner og institutledere, som blev stiktossede: "Hierarkiet og respekten for underlederne blev totalt undermineret, når han tog beslutninger, som hverken dekaner eller institutledere var involveret i, men som greb ind i deres arbejde. Det kunne han fx gøre via bevillinger fra rektorpuljen eller ved at støtte centeropbygninger", fortæller en kilde.

Han havde også fingrene med, når der skulle fordeles tillæg: "Det pikerede mange yngre medarbejdere, når han efter forgodtbefindende uddelte tillæg – i et samarbejde med professorforeningens formand, Lennart Lyngge Andersen. Præmisserne for tildelingen var ofte slet ikke klare. Blandt de unge, som laver deres arbejde og ikke er så synlige, gav det indtryk af, at det gjaldt om at kende de rigtige personer. Og da netop synlighed og eksponering af CBS så ud til at være et af Junge-Jensens succeskriterier, så skabte det megairritation blandt de yngre, at de kunne skrive 3 gode artikler, men blive overhalet af nogle, som havde været i medierne".



Personstyret ledelseskultur

Junge-Jensens forvaltningsstil var et paradoks på et universitet, som egentlig burde repræsentere det mest moderne:



Menighedsfakultetet: Konkurrence i Guds navn

Teologisk Fakultet i Århus kæmper med lave optag og har hård konkurrence fra en 'pirat-uddannelse' godkendt i Wales - hvis bachelor fakultetet er tvunget til at optage på kandidatuddannelsen

Siden 1479 har de danske universiteter haft monopol på uddannelsen af præster. Men monopolet er godt på vej til at blive brudt. I sommers udklækkedes det første hold teologiske bachelorer fra det private Menighedsfakultetet i Århus, og 12 ud af 14 har taget springet direkte til kandidatuddannelsen på AUs teologiske fakultet.

Det har skabt en paradoksal situation for Teologisk Fakultet. For ved at optage de studerende fra Menighedsfakultetet støtter man indirekte en uddannelse, der trækker bachelor-studerende og taxameterpenge væk fra fakultetet, og hvis indhold der sættes et kraftigt spørgsmålstegn ved.

"Menighedsfakultetet er baseret på, at Bibelen er Guds uforanderlige ord. Det vil sige, at der principielt er lukket for kritisk forskning, selvom de nok selv vil udtrykke det anderledes. Man kan ikke sige, at Bibelen tager fejl. Resultatet er, at de studerende mangler den kritiske side af deres faglighed", siger Else K. Holt, studieleder på AUs teologi-studie.

Bolognaproces godkender piratuddannelsen

Men selv om studielederen mener, at Menighedsfakultetets studerende har huller i fagligheden, er de alle blevet optaget på Teologis kandidat-uddannelse. Det mener Else K. Holt nemlig ikke, at det teologiske fakultet kan nægte. For selvom Menighedsfakultetet er privat og ikke godkendt som dansk bachelor-uddannelse, så har den fået akkreditering ved University of Wales. Der er altså tale om en britisk universitetsuddannelse på dansk jord, og således et uddannelseskifte, man ifølge Bologna-deklarationen ikke skal lægge hindringer for.

"Vi henholder os til hensigterne i Bologna-processen og giver dem en chance. Så må vi se, om de kan klare den", siger hun.

Menighedsfakultetet: Bibelen er Guds ord

Menighedsfakultetet er en såkaldt 'konfessionel' – dvs. baseret på trosbekendelsen – uddannelsesinstitution. I vedtægterne hedder det således at man "opfatter Bibelen som ikke blot menneskers ord, men også Guds ord."

Men Menighedsfakultets leder **Ingolf Heno**ch Pedersen kan ikke se, at det skulle være diskvalificerende i uddannelsesmæssigt øjemed: "Vi har et grundlag, der bunder i tillid til Bibelen. Men vi er meget omhyggelige med at redegøre

for de kritiske tilgange, der kan være", siger han.

Institutionen har otte undervisere ansat. De har alle akademiske grader og forventes at bruge 35-40 procent af deres tid på forskning. Og forskningen er fri, siger Ingolf Henoch Pedersen, dog kun til en vis grænse.

"Der findes en grænse, hvor det falder uden for grundlaget for institutionen. Hvis du som ansat her kommer ud med et synspunkt om, at Gud er død, så er du nok ikke ansat her længe".

Menighedsfakultetet har i mange år fungeret som et undervisningsmæssigt supplement og en social base for teologi-studerende. Men i 2005 startede man sin egen bachelor-uddannelse, hvor første hold altså netop er afsluttet fra.

Ikke akkrediteret i Danmark – og ingen SU

Akkrediteringsinstitutionen i Danmark akkrediterer ikke private uddannelser, men i stedet allierede man sig med University of Wales, således at bachelorer fra Menighedsfakultetet officielt set er uddannede der.

Men der var heller ikke ingen godkendelse som SU-berettiget uddannelse at hente. Til Ingolf Henoch Pedersens store forundring: "Det kom virkelig bag på os. Vi havde ikke forventet, når vi stod med en uddannelse, vi virkelig havde bestræbt os på at kvalitetssikre, at vi skulle blive underkendt", siger han.

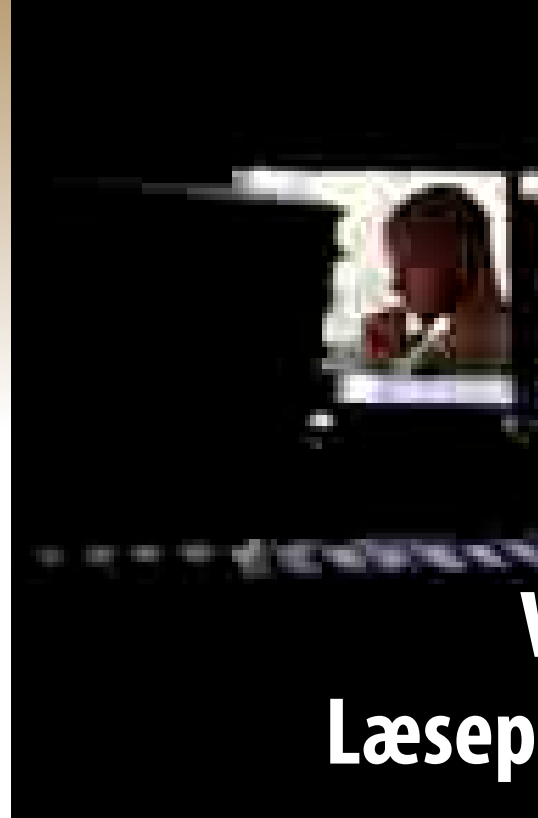
På sit konfessionelle grundlag lever Menighedsfakultetet ikke op til SU-styrelsens kriterier for akademiske og videnskabelige standarder, lyder begrundelsen fra styrelsens kontorchef Peter Nielsen.

Men den forklaring har Ingolf Henoch Pedersen svært ved at se logikken i: "Ude i Europa er de teologiske uddannelse ofte konfessions-baserede. For eksempel ved Oslo Universitet. Og det er uddannelser, man fra dansk side har et udstrakt samarbejde med".

Politisk uvilje

Henoch Pedersen tror således, en del af grunden til afvisningen handler om en politisk uvilje mod religiøse uddannelser, samt at de etablerede teologiske fakultet næppe har været begejstrede ved tanken om en SU-godkendt konkurrent.

Det bekræfter Else K. Holt da også: "De har hugget vores studerende, så vi er ikke spor glade for situationen, og der er en mellemgruppe, som vi ligger i benhård konkurrence om, fortæller hun.



Menighedsfakultetet tilbyder udover et konfessionelt t...

Optaget på Teologisk Fakultet har været jævnt nedadgående over de senere år og kulminerede sidste år med kun 37 studerende. I år rettede det sig noget, men der er stadig langt til de optag på over 150 studerende, der før har været normen.

Den modsatte tendens gør sig gældende på Menighedsfakultetet. Siden 2005 har man haft tre optag. De to første lå på omkring 20, men denne sommer var det 31.

Studerende på Menighedsfakultetet får mere end bare undervisning. De tilbydes læsepladser, lektiehjælp og i det hele taget et socialt fællesskab med fælles andagter og andre aktiviteter.

Aarhus-biskoppen: Det teologiske fakultet ikke godt nok

Dette er også et af de forhold, Århus' biskop Keld Holm peger på, når han skal forklare Menighedsfakultetets umiddelbare succes: "De har opbygget et meget tæt og varmt studiemiljø. Et fællesskab, hvor de er gode til at

Menighedsfakultetet

Menighedsfakultetet udspringer af det teologiske miljø omkring Indre Mission. Institutionen i Århus så dagens lys i 1967 og har virket som et konfessionelt supplement til den eksisterende teologiske uddannelse tillige med et fysisk og socialt studiemiljø. I 2005 fik man sin egen bachelor-uddannelse akkrediteret ved University of Wales.

I Norge har Menighedsfakultetet imidlertid virket siden 1908 og er landets største præsteuddannelse. Således er samtlige Norges biskopper uddannet ved Menighedsfakultetet.

lah

Vejen til succes: Ladser og studiemiljø

bibelsyn også læsepladser og et godt socialt studiemiljø, og det har gjort dem populære blandt mange teologi-studerende.

støtte hinanden – også bedre end på Teologisk Fakultet – og det er en kolossal styrke”.

Men tilbagegangen på teologi handler ikke kun om konkurrence fra Menighedsfakultetet: ”Det teologiske studie er ikke godt nok. Det er meget fokuseret på traditionelle teologiske fag, mens fag rettet mod større samtidsbevidsthed stort set er fraværende. Teologi bør overveje om man kan nogle andre ting, måske i samarbejde med andre fakulteter”, siger Keld Holm.

Personligt er han ikke tilhænger af Menighedsfakultets uddannelse: ”Jeg vil ikke stille mig i vejen, men jeg har betænkeligheder om en uddannelse, der er så strengt konfessionelt bundet og afviger fra det danske system”.

Langballe: Fuldstændig misforstået bibeltro

Det har en anden teolog – Videnskabsordfører for Dansk Folkeparti Jesper Langballe – også.

Blå stempler til fornuftige priser

Menighedsfakultetet er kun en ud af mange institutioner, der mod betaling får deres uddannelse akkrediteret og blå-stemplet ved University of Wales. Mere end 100 institutioner over hele verden uddanner bachelorer og kandidater i universitetets navn – i alt drejer det sig om over 80.000 studerende.

Akkrediteringen opnås efter en procedure, hvor der fremlægges studieplaner og litteraturlister for hvert enkelt fag. Ved eksaminationerne skal censor kunne tale det lokale sprog, men have baggrund det britiske universitetssystem for at sikre et sammenligneligt karakterniveau.

Men med tiden er hans sympati for den lille udbryder-uddannelse vokset:

”Jeg synes egentlig, det er udmærket, at de er der. Jeg deler ikke grundopfattelsen, og jeg synes, deres bibeltro er fuldstændig misforstået. Men på de teologiske fakulteter i Århus og København fortaber man sig somme tider så meget i det historisk kritiske, at teologien ryger helt ud. Her skal Menighedsfakultetet roses for at holde fast i, hvad sagen drejer sig om”, siger Langballe.

Han mener, eksaminationerne må sørge for det faglige niveau blandt alle kandidaterne, uanset deres baggrund. Men samtidig peger han på, at en kandidat-overbygning på Teologisk Fakultet ikke garanterer mod et konfessionelt teologisk ståsted: ”Jeg har også studeret med folk, der lærte de der historisk-kritiske sætninger udenad. Men inderst inde bevarede de troen på, at det hele var noget vrøvl”.

Han har ingen problemer med, at Menighedsfakultetet er kommet ind på uddannelsesmarkedet gennem en akkreditering på University of Wales, og han hilser i det hele taget private universitetsuddannelser velkommen.

Det gør SFs forskningsordfører Jonas Dahl til gengæld ikke. Han har netop stillet et minister-spørgsmål om Menighedsfakultets udfordring af den ordinære teologiske uddannelse:

”Jeg synes, det er stærkt problematisk, at man kan købe sig til en akkreditering, der kan bruges i dansk sammenhæng. Og hvad er det for teologer, vi så får ud? Vi skal selvfølgelig overholde de internationale aftaler, vi har indgået, men spørgsmålet er, om det her er noget, der på længere sigt vil undergrave den danske model”.

lah

Sanders seneste liberalisering: Et privat uni

Ifølge videnskabsminister Helge Sanders (V) – som siden 2001 har liberaliseret dansk forskningspolitik – skal Danmark nu også have et privat universitet, ”hvis landet skal klare sig i den internationale konkurrence”. Ministeren er klar med et lovforslag og kender private aktører, som netop nu arbejder på at etablere et sådant ”universitet”, hvori store danske virksomheder vil spille en afgørende rolle, lød det i morgennyhederne fra videnskabsminister Helge Sanders. Ministeren uddybede dog ikke, hvad det nærmere handler om:

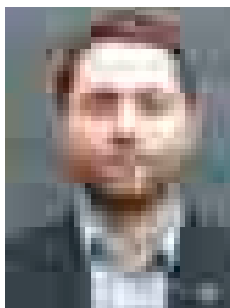
”Ministeren har ikke luftet, hvad forslaget indebærer”, siger universitets-ledelsernes talsmand, **Jens Oddershede**. ”Som udgangspunkt kan de eksisterende universiteter da kun byde et nyt universitet velkommen, hvis det supplerer de tilbud, der allerede er – vel at mærke på betingelse af, at det skal etableres på de samme betingelser som os andre; der må ikke smugles nye ’universitets-definitioner’ ind, dvs. det skal akkrediteres og leve op til de samme kvalitetskrav som de eksisterende. Og det må ikke baseres på brugerbetaling, for det vil bryde med det eksisterende danske gratisprincip”, siger han og tilføjer: ”Og så går jeg da ud fra, at når det er ’privat’, at så skal det ikke helt eller delvist finansieres af offentlige bevillinger, for så fortyndes de ressourcer som de danske universiteter skal lave kvalitet med”.

Sanders udspil glæder ikke overraskende Dansk Industris (DI) direktør **Lars Goldschmidt**, som håber, at de private universiteter kan ”inspirere” de danske universiteter, som han paradoksalt kalder ”ganske fremragende på mange områder” (ifølge DR-nyheder). DI-direktøren fortalte dog ikke, på hvilket fagområde han forestiller sig, at det nye universitet kan supplere de eksisterende universiteter. Og han lufter heller ikke, hvordan han forestiller sig at det skal finansieres, alt imens det danske erhvervsliv i dag investerer betydeligt mindre i ”forskning” end lande, som Danmark ellers sammenlignes med.

Rektor Oddershede er skeptisk overfor økonomien bag det private universitet: ”Dansk erhvervsliv forsker mindre end de gør i Sverige, Tyskland og Holland. Og det er universiteternes erfaring, at det generelt er svært at hente eksterne midler uden for de danske firmaers mere snævre kerneområder. Men måske et privat universitet kan lokke forskningspengene frem? Personligt hælder jeg mest til, at hvis erhvervslivet turde samarbejde mere med de eksisterende universiteter, så ville de opleve en værditilvækst ...”

Soldaten, der greb til bøgerne

Militærmand valgte en forskerkarriere efter ti års praksis



Hvis nogle forskere synes, universitet er topstyret, så skulle de prøve at være ansat i hæren.

Jo, den er god nok. På Svanemøllens Kaserne sidder en lille deling akademikere og forsker i Guds, dronnings og fædrelandets navn – områder som militærhistorie, militærstrategier og internationale politiske forhold.

UNG FORSKER

Men findes der fri, objektiv forskning inden for en kasernes mure? Det spørgsmål lå langt fremme på tungen, da FORSKERforum talte med **Peter Dahl Thruelsen**, ph.d.-studerende ved Statskundskab på KU, men ansat i Forsvarsakademiet.

Hans ph.d.-emne er samspillet mellem militært engagement og civile mål i Afghanistan. Med andre ord: om det gavner noget at tusindvis af unge danskere, europæere og amerikanere sætter liv og forlighed på spil i håb om at skabe demokratiske forhold i et lavuddannet stammesamfund. Et ekstremt kildent spørgsmål i tider, hvor tabstallene stiger støt, og hvor tilbagetrækning er et stående politiske emne.

Hvor kritisk kan en forsker i Forsvaret være?

Og så kommer det store spørgsmål: *Kan en forsker ansat ved Forsvaret nå frem til, at den danske militærindsats i Afghanistan har været en fiasko?*

Medieservice skaber barrierer

Som Afghanistan-forsker med særlig viden om de militære operationer, er Peter Thruelsen flittigt brugt i medierne som ekspert. Men det har stillet ham i et dilemma i forhold til de fortrolige oplysninger, han har tilgang til. Derfor fravælger han selv fortroligt materiale i sine studier.

”Jeg har fundet ud af, at det er sjældent, at de klassificerede informationer, jeg får, ikke stort set matcher det, jeg kan finde i åbne kilder. Derfor har jeg har taget den beslutning, at jeg aldrig læser ting, der kommer fra efterretningstjenesten. Jeg vil ikke stå en situation, hvor jeg kan anfægtes – ikke for mine analyser, men for, hvor jeg har informationerne fra.”

”Ja, det vil jeg mene, hvis analyserne viste det. Jeg ville nok ikke kun pege på Danmark alene, fordi vi strategisk er en lille spiller. Men jeg ville sagtens kunne skrive en rapport, hvor jeg konkluderer, at NATOs indsats i Afghanistan har været en fiasko, og jeg vil næsten påstå, at jeg allerede har gjort det. Jeg lavede en rapport, der kom ud i december 2007, som DIIS udgav, hvor jeg kommer med hård kritik af det manglende samarbejde mellem de forskellige lande i NATO”, svarer Peter Thruelsen.

Ingen er uafhængige, skynder han sig at tilføje, og det er han selv og hans forskerkolleger heller ikke. De er ansat og refererer til Forsvarskommandoen. Men i realiteten udgør forskergruppen i Forsvarsakademiet en lille flåde i den store armada, der får lov at sejle sin egen sø. Og den situation har man ikke været vant til i Forsvaret.

”Man har ligesom accepteret, at vi er ’uafhængige’, men det har været en stor kamel at skulle sluge for mange. Når jeg har udtalt mig om ting i medierne, har jeg altid fået væsentligt mere intern kritik end ekstern. For to år siden sagde jeg, at man burde satse hårdt på at opbygge Afghanistans hær og politistyrke. Da fik jeg ekstremt meget kritik, for det var hæren ikke interesseret i – dvs. det var man ikke klar til. Lige indtil det blev sagt fra politisk hold, at hvis det er det, forskningen og erfaringerne peger på, så måtte det komme frem. Så der har været nogle kampe. I dag hører vi sjældent kritik”, siger han.

Frustration førte til forskerinteresse

Spørger man Peter Thruelsen, hvorfor han blev forsker, bliver filmen spolet 15 år tilbage, til da han stod som 20-årig gruppefører i det jugoslaviske borgerkrigs-helvende. Han var frivillig udsendt som soldat i en FN-mission, der var dømt til at mislykkes på grund af international politisk vægelsindethed og svage mandater.

”Vi måtte ingenting. Vi kunne bare stå og se på, at de skød hinanden, og så melde ind at der havde været 100 artillerineslag i området den dag – det var vores bidrag. Det bliver man meget frustreret over, og jeg kan huske at jeg tænkte: det kan ikke være rigtigt, at vores politikere ikke er klar over, hvad der foregår her”.

Der blev der lagt en kim til ønsket om gennem uddannelse og viden at gøre en forskel for de soldater, der bliver sendt ud for at skabe orden i fremmed kaos. Det var nu ikke fordi, den lange videregående uddannelse lå lige til højrebened. Folkeskolen havde været lidt af en prøvelse for den ikke særlig boglige Peter Thruelsen, og lærerne kunne han heller ikke rigtigt med. I niende klasse var han i praktik som soldat,

og det var til gengæld noget, der spillede. Han gjorde Folkeskolen færdig og søgte ind som rekrut lige så snart, det lod sig gøre. Ved Danske Livregiment i Vordingborg var begejstringen fuldstændig gengældt, og han blev gjort til sergent og fik ansvar for andre rekrutter, indtil han altså meldte sig frivilligt til UNPROFOR-styrken.

Flere udsendelser førte til Statskundskab

Hjemkommen til Danmark tog han en 2-årig HF-uddannelse. Karaktererne var gode men han følte sig alligevel ikke klar til universitetet, og derfor startede han igen i forsvaret og meldte sig til endnu en udsending, denne gang i Bosnien.

”Det var med NATO-mandat, og det var en helt anden operation. Denne gang kunne vi gå ind og stoppe det, hvis der skete noget, så det var langt mere tilfredsstillende. Det gav selvfølgelig nogle andre udfordringer, men man skal ikke tro, at det kun er de hårde kampe, der giver traumer. Nogle vil argumentere for, at man får udlevet sin frustration hvis man føler, man gør en forskel. Og på min første udsending skulle vi virkelig tænke os godt om for at se, hvilken forskel vi gjorde. Det handlede måske om at køre nogle børn i skole en enkelt gang. Det var det.”

Peter Thruelsen nåede en enkelt udsendelse mere – til Kosovo – før han i 2000 startede på Statskundskab, KU. Som kontrakt-ansat i hæren har man mulighed for at få en civil-uddannelse betalt, så han tog uddannelsen med løn fra

Løsningen i Afghanistan?

FORSKERforum spurgte Peter Thruelsen om hans personlige løsningsmodel i forhold til den fastlåste situation i Afghanistan:

”Det er, at vi accepterer, at amerikanerne har førertrøjen. Hele forløbet har været et bilateralt kapløb om at få plantet sit eget flag alle mulige steder og få indflydelse på små lokale projekter, der ikke tilnærmelsesvist har betydet noget for det strategiske forløb. Nu er amerikanerne endelig vågnet op og har indset, at Afghanistan er et problem. Så bliver vi nødt til at gå helhjertet ind for den løsning, de kommer med.”

Han mener ikke, verdenssamfundet er kommet meget længere end under Balkan-konflikten, hvor der også skulle amerikansk intervention til at gøre en forskel.

”I mine studier har jeg været overrasket over, hvor dårlig det internationale samfund er til at løse disse problemer. Jeg var skeptisk i starten, men det viste sig at være endnu værre. Man er stadig ofte helt afhængig af en storebror – altså amerikanerne.”

Universitetslærernes syv værste dødssynder

FORSKERforum opremser i dette nummer fire af universitetslærernes værste dødssynder. Her spider fire forskere hver deres oplevelse af 'Academics' mangler eller svagheder.

Forsvaret mod at arbejde 3-4 måneder om året. Uddannelsen blev tonet så meget mod sikkerhedspolitik, som det overhovedet lod sig gøre. De første år fyldte Balkan meget i litteraturen, men efterhånden kom Afghanistan ind i billedet, og specialet kom til at handle om afvæbning af oprørsgrupper i Afghanistan.

At følge kommandovejene

Efter specialet afleverede han sit militærgrej og sagde farvel til hæren. Men springet ud i det civile liv blev ikke længere end togturen til Svanemøllen Station. Her ligger Forsvarsakademiet, og her blev han ansat som forskningsmedarbejder.

Ansættelsen var led i en forskningsmæssig oprustning, som Forsvarsakademiet har indledt. Institutionen ønsker at få akkrediteret deres stabsuddannelse som en mastersuddannelse, og det kræver forskningsbaseret undervisning.

"Der blev givet penge i forsvarsforliget 2005 til at ansætte nogle forskere. Tanken var at de alle skulle have ph.d.-grader, men kunne man ikke finde de rette profiler, fik man lov til at udvikle dem selv, og det er baggrunden for mit ph.d.-studie på Statskundskab, som altså bliver betalt af Forsvarsakademiet", fortæller Thruelsen.

Forsker med konkrete anbefalinger

Ligesom der til tider har været stor skepsis i Forsvaret over at have en forsker i systemet, der ikke følger kommandovejene, har universitetsmiljøet også reageret med noget forbehold over for hans ansættelse i Forsvaret og især hans policy-fokuserede forskning.

"Jeg er ikke typen, der skriver noget, der bliver læst af fem personer. Jeg går skridtet videre og laver anbefalinger. Det er der så nogle i forskningsmiljøet, der vil kritisere – er det forskning at lave policy? Men jeg vil dertil sige, at min forskning og mine feltstudier i Afghanistan foregår efter et metodisk meget udviklet program. Så min forskning er bygget op som meget andet forskning, men min måde at formidle det på er lidt anderledes".

Udover forskning og undervisning på stabsuddannelsen, bliver han også brugt internt til at rådgive de militærpersoner, der leder den danske Afghanistan-operation. Og han kan således konstatere, at drømmen fra de unge år i kampuniformen til dels er gået i opfyldelse. Han gør en forskel.

"Jeg har et fantastisk arbejde. Jeg bliver brugt på stort set alle niveauer, jeg har talt i landstings-salen og til lukkede høringer i udenrigspolitikken nævnt. Så jeg føler, jeg spiller en rolle."

lah

1. At være dårligt klædt

På Caltech sidst i halvferdserne traf jeg en postdoc, hvis daglige tøjskifte bestod i at vende vrangen ud på sin Pink Floyd T-shirt. Det eneste fodtøj, han ejede, var et par lyserøde sandaler, "en helt igennem adækvat berøringsflade mellem mine fødder og jorden".

Han udgjorde, indrømmet, et temmelig ekstremt eksempel på den dårligt påklædte universitetslærer. Lige siden Sokrates har det været kutyme, at det tænkende menneske også klæder sig elendigt, eller i det mindste uden særlig omtanke. Den dag i dag tæller den uskrævede liste over acceptable former for forfængelighed blandt akademikere ikke ønsket om at være velklædt – det ville jo også være alt for trivielt.

Ingen institution i nyere tid har gjort mere for at konsolidere universitetslærernes ry for at være landets dårligst klædte segment end fjernsynets Open University-transmissioner. Her har BBC gjort sit ved at genudsende programmerne mindst en gang om året. At betragte tøjstilen, der i denne sammenhæng lægges for dagen, er en pinlig oplevelse af den slags, der næsten overgår den menneskelige smertegrænse. Selv deltog jeg entusiastisk igennem et helt årti i denne organiserede forbrydelse mod den gode smag, hvilket et ikke ubetydeligt antal rædselsvideoer også kan bekræfte.

Selv hvis Open University udelukkende havde hyret de mest velklædte forelæsere, ville de fleste stadigvæk have troet, at universitetslæreren delte tøjsans med Mr Bean. Enhver tanke om, at akademikere havde nogen som helst interesse for, hvordan de så ud, blev en gang for alle gennemhullet af verdens ubetinget mest berømte professor, Albert Einstein – "verdens værste klædte mand" ifølge Mrs Paul Dirac, som i øvrigt kårede sin egen mand som nummer to.

Einsteins samtidige, litteraten A. E. Houseman, udviste fornem sans for påklædningen, uden at han måtte bruge så meget som et sekund på at tænke over det. Det gjorde han ganske enkelt ved at gå iklædt uldhabit med vest uanset årstiden. Blandt førende kvindelige lærere, havde såvel Marie Curie som Rosalind Franklin det, man vist godt kunne kalde for en praktisk holdning til tøjet, hvilket gav anledning til slet skjult hån hos en del af deres mandlige kolleger, hvoraf ingen ligefrem har lignet Beau Brummel.

Nu om dage foretrækker mange universitetslærere at klæde sig på en måde, der gør, at de

næsten ikke er til at skelne fra deres studerende. En undtagelse er selvfølgelig lederne, der som regel er underlagt en forventning om, at man klæder sig forholdsvis formelt. Selv de mest forstokkede kan man regne med tropper op i standarduniformen på den første dag som nyudnævnt leder, for dermed at signalere, at de værdimæssigt nu er at finde klinet op af rektor på samme måde, som metalspånere indordner sig i et magnetfelt.

Ind imellem kan jeg være bekymret for, at jakkesættene en dag vil forsøge at indføre dresscodes på universiteterne som led i en eller anden misforstået form for kvalitetssikring. Eksempelvis foreslog man på Trine University i Indiana for et par siden en såkaldt *appearance policy*, hvorved man forsøgte at indføre forbud mod unisexmode og mohikanerfrisurer, ligesom det også skulle være forbudt med "et synligt fravær af underklæder". Man kom hurtigt på bedre tanker, måske fordi man indså, at ideen om tvungen konformitet ikke er forenelig med lærestaltens grundværdier: akademikernes grundlæggende friheder omfatter påklædning såvel som retten til at ytre sig frit.

Når universitetslærere forlader universitetet for at påtage sig arbejde andetsteds, forsvinder deres frihed til at klæde sig, som det passer dem, som regel samtidigt. Det skete faktisk for min ven med de lyserøde sandaler. Da han blev ansat i en bank, blev han shinet op til ukendelighed. Han har dog ikke helt glemt sin tid på universitetet: jeg lader mig fortælle, at han stadigvæk har T-shirten et sted bagest i sit klædeskab.

Graham Farmelo, seniorforsker ved Science Museum, London.



Universitetslærernes syv værste dødssynder

2. Udskydelser

Der findes ingen dødssynd, der er farligere i akademiet end udskydelse. Hvis det er sandt, at universitetslæreren er underlagt devisen om at publicere eller forsvinde, er det en forfærdelig tanke, at man faktisk kan udsætte skrivarbejdet så meget, at man aldrig når at publicere. Man kan jo udsætte det at skrive, at læse eller at forberede sig til sin undervisning – hvilket alt sammen er tilstrækkeligt til at medføre alle mulige former for ydmygelse. Det underlige er, at frykten for offentlig ydmygelse ikke tilskynder aktivitet, men det er en paradoks, at udskydelse faktisk er den dysfunktionelle vej til at undgå ydmygelse. Hvis man ikke laver noget, kan man jo heller ikke bebrejdes for at have begået fejl. Udskydelse er en synd, man begår ved ikke at foretage sig noget.

Man har jo altid intentioner om at skrive, men der findes så mange distraktioner og overspringshandlinger, der skal udføres, før man giver sig i kast med det. Allerførst er man nødt til at afvente en periode med sammenhængende tid, der kan afsættes til det. Det kommer i bedste fald sammen med en ekstern bevilling, som man jo også bare kan nøle med at få indsendt. Så skal man også gøre rent bord, hvilket jo indebærer, at man rydder sit skrivebord, mailbox og samtlige andre ting, man har udsat til et senere tidspunkt, som f.eks. at skrive anbefalinger, bedømme manuskripter eller anmelde bøger. Den slags små opgaver, man sætter sig selv i gang med, og som er universitetslærerens svar på distraktioner ude i den virkelige verden såsom at vande blomster eller at se dvd'er.

Generelt gælder det ved udskydelse, at kroppen bestemmer over hjernen. Sult trumfer inspiration; søvn besejrer viljestyrke; sex virker altid en hel del mere tillokkende end at skrive et afsnit til. For at overvinde udskydelsen er man nødt til at overvinde kroppens naturlige instinkter og drifter. Jeg er angiveligt i familie med Vilna Gaon, en berømt lærd i 1700-tallets Vilnius, som skrev omfattende skrifter om mange forskellige emner. Hans hemmelighed var vistnok at lade fødderne stå i blød i iskoldt vand, mens han studerede – en meget virkningsfuld asketisk handling, der bekæmpede kroppens naturlige tilbøjelighed til at blive siddende ved et skrivebord gennem længere tid. Man kan vist godt sige, at den, der nøler, blot er en livsnyder, der higer efter det asketiske.

Den kendsgerning, at der på engelsk intet antonym findes for udskydelse, bevidner eksistensen af en fælles kulturel antagelse om, at den eneste rigtige fremgangsmåde for en

forsker er at få tingene gjort her og nu. Men jeg vil alligevel gerne argumentere i modsat retning, nemlig at udskydelse kan være en snedig måde, hvorpå forskeren kan opnå direkte adgang til sit ubevidste.

Når jeg går i gang med at skrive en videnskabelig bog, bruger jeg bekymrende lang tid på at lave ingenting. Jeg udskyder skrivningen så længe som muligt. Jeg vandrer rundt på biblioteker og farer vild i Dewey-systemet. Jeg går efter en bestemt bog på hylden og ender med at læse den, der står ved siden af. Jeg føler, at jeg burde skrive. Jeg ved, at jeg burde skrive. Men jeg skriver ikke. Jeg er på dette stadie besat af at læse alt, hvad der findes.

Det er selvfølgelig en udpræget form for udskydelse, at man surfer igennem på nettet og graver i arkiverne. Men det giver mig samtidig mulighed for at være uorganiseret på en forholdsvis organiseret måde. Det fører mig lukt ind i usikkerhedens rædselskabinet, hvor jeg må tøve og bede til, at sammenhængen og argumentationen vil åbenbare sig. Nogle gange virker det, og jeg kommer ud igen og er klar til at skrive. Andre gange virker det ikke, og jeg dropper projektet. Men hvis ikke jeg tillod mig at nøle, vil jeg aldrig komme i gang med at skrive.

Det er yderligere en fordel ved udskydelse. Hvis man udsætter det, man skal, indtil sidste øjeblik, gør man det efter al sandsynlighed for at besejre en anden akademisk dødssynd, nemlig perfektionisme. Men ved at udsætte skrivningen, indtil det næsten er for sent, er man tvunget til at gøre det så godt, man kan, under omstændighederne. Bagefter kan man så sige, at man godt kunne have gjort det bedre – hvis bare man havde haft tid. Og tid – det har man jo helt sikkert næste gang.

Lennard J. Davis, professor i engelsk ved University of Illinois, Chicago.

3. Snobbethed

Den definitive behandling af begrebet snobberi findes ikke i Sociological Review men derimod i Hilaire Bellocs *Cautionary Verses* – her kommer man virkelig ind til sagens kerne.

Imidlertid er det ikke i Bellocs hjælpsomme børnerim – der gør os bevidste om faren ved at holde pytonslanger, spise sejl garn eller skifte pære uden at vente på, at sikkerhedsudvalget udfører en fyldestgørende analyse – men snarere i det hæderkronede begreb *The Queen's Garden Party*, at det engelske snobberis fulde patos kommer til syne. Man kunne fristes til at mene, at dronningens haveselskab var et gallant

forsøg på at modvirke det engelske samfunds indbyggede snobberi ved, at samfundslagene blandes og får mulighed for at deltage i en agurkesandwich og en kop Earl Grey på dronningens græsplæne. Virkeligheden er dog en helt anden.

"De rige ankom parvis/og i fine biler/de talte om affærer/med høje og skingre stemmer" som det hedder hos Belloc. Og det passer vist meget godt – i dag er det formentlig finansfolket, der praler af deres bonusser, mens de sniffer coke i kongehusets lejede toilet kabiner. *De fattige er ligeglade, al den stund de alligevel betragter det sociale hierarki som en vittighed og elsker at glo på de kendte*".

Men mellemlagets tristesse er tragisk: *"Dem i midten/så blege ud og underlegne/malplacerede og sammenbidte/og helt igennem forlegne"*. Er der et budskab her, der vedrører akademisk snobberi? Er det mon sådan, at den sande elite hverken føler angst eller går ind for snobberi, men at man – i det omfang, man i det hele taget går op i den slags – simpelt hen er overlegen? Men er der nogen, der vil vedkende sig at være "i midten", for ikke at tale om "malplaceret og sammenbidt"? Da forskningsevalueringen fremhævede opdagelsen af øer – eller var det "lommer" – af fremragende forskning på upågtede universiteter, var der pludselig et utal af institutioner, der proklamerede, at de var verdensklasse i et eller andet.

Oxford er kendt skyldigt i snobberi i kraft af sin arkitektur; det er f.eks. almindelig kendt, at når *The Guardian* bringer en historie om årets studenteroptag, er det altid med et ledsagende billede af All Souls, det hæderkronede universitets eneste institution, som ikke omfatter *undergraduates* overhovedet. Jeg tvivler på, at et billede af det nybyggede kemihus ville kommunikere helt det samme budskab, som *The Guardian* ønsker.

Kan et bygningsværk signalere "ikke noget for dig"? Det gør de gamle *gentlemen's clubs* i London, og helten i Thomas Hardys roman *Jude the Obscure* mente, at Oxfords gamle colleges gjorde det samme; ikke desto mindre var de oprindeligt bygget ikke så meget for at holde folket ude, men snarere for at holde de privilegerede inde mellem solnedgang og morgengry og dermed beskytte dem fra kødets fristelser uden for porten. Måske har de efterhånden forvandlet sig fra fængsler til fæstninger i en ny klassekamp, der står mellem de kvalificerede og de ukvalificerede.

De værste former for akademisk snobberi – dem, hvis udøvere har så svært ved at lade være med at anvende, idet smerten, man derved



påføre sine ofre, netop er så omfattende – er indlysende.

- "Er det virkelig en uddannelse?"
- "Har de virkelig et universitet dér?"
- "I Bolton? - Boltons Universitet?"

Den, der føler sig immun, kan teste sig selv ved at opremse fra hukommelsen samtlige de institutioner, der nu har retten til at kalde sig *universitet*, og dernæst undersøge, hvor mange man har udeladt, og hvor overrasket man er over at opdage, at de eksisterer. Uddannelser er ikke helt så pålidelige i testen. Det kan godt være snobberi, når man udtaler sig hånligt om medievidenskab, men at kræve lukningen af uddannelser i komplementær medicin og teologi – dog ikke komparativ religion – er da ikke snobberi, men blot et udtryk for intellektuel hygiejne – eller hvordan?

Alan Ryan, gæsteprofessor i politisk videnskab ved Princeton University.

4. At begære sine studerende

Clark Kerr, rektor ved University of California fra 1958 til 1967, plejede gerne at beskrive sit arbejde som at gøre sig leveringsdygtig i sex til de studerende, parkeringsmuligheder til lærerne og fodbold til alumni. Men hvad sker der, når den naturlige orden forstyrres af lærere, som efter at have parkeret bilen, styrer direkte mod de studerendes sovekamre?

1800-tallets store akademiske skønlitterære roman var George Eliots **Middlemarch**. 1900-tallets var Malcom Bradburys **The History Man**. Begge værker skildrer begær mellem mandlige universitetslærere og kvindelige studerende. Min forventning er, at det 21. århundredes store akademiske roman bliver over samme tema. Men hvorfor er der så meget syndigt samleje på vore universiteter?

Da Willie Sutton blev spurgt om, hvorfor han røvede banker, svarede han, at det var fordi, det

var dér, pengene var. På samme måde kan man sige, at det er på universiteterne, at man finder mandlige universitetslærere og kvindelige studerende. Adskiller man de studerende fra lærerne ved at forbyde intimitet mellem parterne (og dermed bekræfter man, at sex imellem dem vittterligt er syndigt – det er det bedste sex jo altid, hvilket kan bekræftes af enhver, der er gift), får det forudsigelige konsekvenser.

Skylden ligger hos kvinderne. Myten siger, at en affære mellem en studerende og hendes lærer er magtmisbrug. Men hvilken magt? Takket være kvalitetssikringen og andre tiltag, kan en lærer nu om dage umuligt bytte karakterer for sex. Jeg kender til to piger, som i 1982 fik topkarakterer i biokemi til gengæld for visse tjenesteydelser i forhold til en professor, men jeg kender ikke til lignende tilfælde af nyere dato.

Men piger fantaserer jo. Hvilket skildres så udmærket i Tom Wolfes roman **'I Am Charlotte Simmons'**, hvor personen Beverly trænger sig ind på universitetets sportsstjerne, JoJo, idet hun forklarende oplyser ham om, at "alle piger vil jo gerne have sex med en helt". På det britiske universitet er helten altså indimellem læreren.

Normale piger – dem, der interesserer sig mere for det fysiske end for fysik – vil afsværge deres lærere til fordel for deres medstudende. Ikke desto mindre ved de fleste mandlige universitetslærere, at der altid er en pige i klassen, der gør sine hoser grønne og beder om et godt råd med hensyn til sine essays. Hvad skal man gøre?

Man skal nyde det, skal man! Hun er en frynsegode. Hun ved endnu ikke, at du blot er Causabon over for hendes Dorothea, Howard Kirk over for hendes Felicity Phee, og hun vil gøre sig til og fremhæve sine fordele. Dem skal du nyde dagligt, for dermed – dagligt – at tilføje dit sexliv med din partner fornyet energi.

Sådan er det. Jeg beklager. Men man må selvfølgelig ikke røre. Tag ved lære af alt for mange personer i **Middlemarch**, **The History Man** og **I Am Charlotte Simmons**. Hvorom alting er: I mørke er alle katte grå.

Løb hornene af dig, mens du er ung, og nyd udsigten – og kun udsigten – når du har fået nogle år på bagen.

Terence Kealey, rektor ved University of Buckingham.

(Kilde Times Higher Education 17-09-2009 i Martin Aitkens oversættelse).

I næste nummer fortælles der om de tre sidste dødssynder: Arrogance, selvtilfredshed og pedanteri

Uni – nu med multimedieskat

- og institutledere som skattekontrollanter

Det bliver de lokale leders opgave at sørge for, at universitetsansatte ikke snyder i skat ved at låne deres bærbare pc med hjem for at arbejde. Men reelt bliver der ingen kontrol. I SKAT er man i gang med at bortrationalisere hver tredje medarbejder inden 2013. Og så er det jo smart, hvis man kan få andre til at løse opgaverne med at kontrollere folks skatteopgivelser – for eksempel institutledere på landets universiteter...

Sådan bliver tilstanden nemlig, når den nye multimedieskat træder i kraft fra 1. januar. Så vil det i høj grad være institutlederne, der sidder med ansvaret for, at medarbejderne bliver beskattet og ikke snyder med opgivelserne. De centrale lønkontorer skal trække skatten på baggrund af institutledernes indberetninger, for universiteternes øverste ledelse har ikke tænkt sig at kontrollere yderligere:

"Vi skal ikke ud og kontrollere medarbejderne. Vi har hverken ressourcer eller intentioner om at grave dybere end de indberetninger, vi får fra institutterne. Og det er der, så vidt jeg ved, heller ikke andre, der har. Når vi nu har lagt ansvaret ud til institutlederne, så stoler vi også på det, de fortæller os", siger **Pernille Buch Michaelsen**, der er lønadministrationschef på KU.

Niels Bohr: Tro og love-erklæring fra de ansatte

Multimedieskatten er skat på de multimedier, som ansatte tager med hjem. Men institutledere er ikke begejstrede for deres nye rolle: "Det var jo ikke lige sådan en type opgave, jeg regnede med at få, da jeg blev institutleder", siger **John Renner Hansen**, leder af **Niels Bohr Institutet**. Han anslår, at omkring 250 af hans 330 medarbejdere har multimedier til rådighed. De har selv skullet udfylde et skema, hvor de enten erklærer, at de tager deres multimedier med hjem - og således skal beskattes - eller at de - på tro-og-love - lader det blive på arbejdet.

"Men jeg har ikke tænkt mig at gå ud og kontrollere, om folk så også har efterladt deres pc på kontoret, når de er taget hjem. Har man udfyldt en tro-og-love erklæring, må man have den tillid til folk. Skulle jeg imidlertid blive klar over, at nogen bryder aftalen, så vil jeg anse det for et ret stort problem, og så må vi have en tjenstlig samtale om det, udover at det naturligvis vil blive indberettet til lønafdelingen".

Renner Hansen ser sig selv som administrator af en politisk pålagt regel, og han afviser derfor blankt, hvis medarbejdere vil diskutere rimeligheden og eventuelle smuthuller i forhold til loven. Men han lægger ikke skjul på sin irritation: "Jeg synes det er dybt problematisk, at man beskatter folks mulighed for at arbejde hjemme. Og jeg synes det er en rigtig en træls opgave, jeg har fået med at skulle administrere det."

Datalogi: Skal ikke nedsætte fleksibiliteten

Omtrent samme melding kommer fra **Martin Zachariassen**, leder af **Datalogisk Institut på KU**: "Jeg synes, det er en dum rolle, jeg har fået. I mine øjne er det her et mellemværende mellem den enkelte medarbejder og SKAT".

Størsteparten af hans medarbejdere har også fået udleveret bærbare pc'er, og ligesom på Niels Bohr Institutet vil der være mulighed for, at man skriver en tro-og-love erklæring på, at man ikke tager pc'en med sig hjem, og således undgår beskattningen. Martin Zachariassen har heller ikke tænkt sig at foretage yderligere kontroller af, om pc'erne også rent faktisk bliver efterladt.

Et eller andet sted håber han ikke, at alle medarbejderne vil vælge den løsning: "Hvis 80 procent vil lade computerne stå, vil det være en dum trend og et tilbageskridt. Det vil nedsætte fleksibiliteten, for eksempel i forhold til at have hjemmearbejdsdage, som er noget, jeg personligt går ind for, at man har".



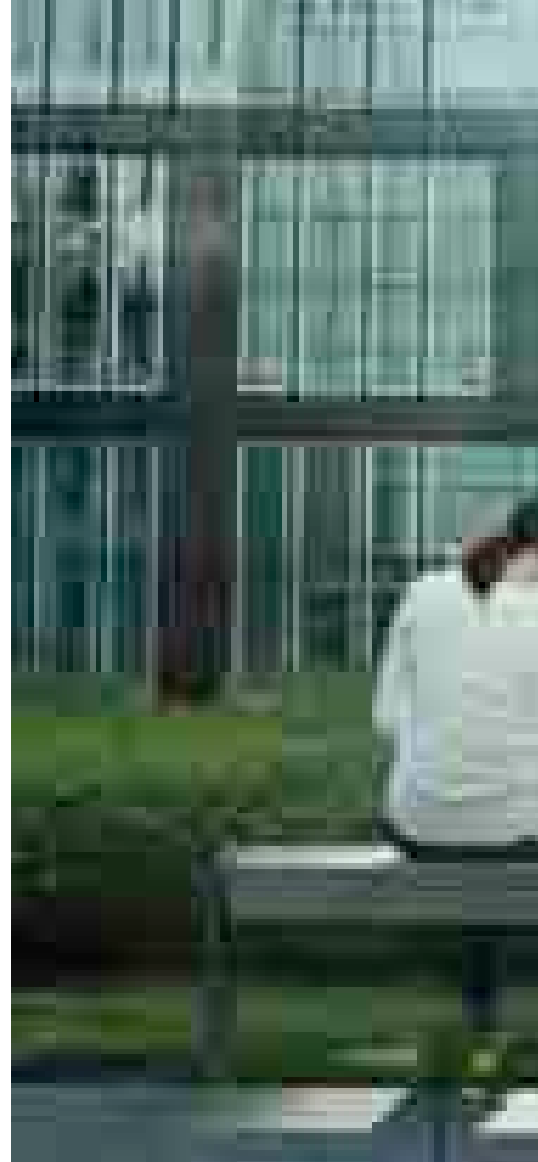
Jeg har ikke tænkt mig at gå ud og kontrollere, om folk så også har efterladt deres pc på kontoret, når de er taget hjem. Har man udfyldt en tro-og-love erklæring, må man have den tillid til folk

John Renner Hansen

Selvom der ikke er mulighed for at kompensere for multimedieskatten gennem løntilskud, er Martin Zachariassen åben for at lave nogle løsninger, der gør beskattningen mere spiselig for de ansatte. Men i første omgang har fokus været på at få ordningen op at køre inden nytår.

TR'en: Nægt at tage udstyr med hjem

Tillidsrepræsentant ved Niels Bohr Institutet Bjarne Andresen er meget irriteret og har i en mail til samtlige medarbejdere opfordret til, at



Hvem skal kontrollere, om de ansatte efterlader deres bærbare...

man nægter at tage elektronisk udstyr med hjem.

"Det er en forfærdelig attitude, at det ekstra arbejde, vi gør for universitetet i vores fritid, ikke alene sker uden compensation, men at vi nu også skal betale, for at kunne gøre det! Som TR kan jeg derfor kun opfordre jer til at efterlade alt elektronisk udstyr i jeres kontorer og i stedet bruge fritiden på jeres familier, hvis I ønsker at være ærlige".

Bjarne Andresen tror dog ikke, særligt mange vil følge hans opfordring: "Der er givet nogle, der vil tage den med hjem, alligevel. Vi universitetslærere er generelt ikke villige til at sætte hårdt mod hårdt. Så sluger vi hellere kamelen".

Og den sidste bemærkning om ærlighed kommer ikke ud af ingenting. Det er ikke forbigået Bjarne Andresens opmærksomhed, at systemet reelt ikke rummer nogle kontrolmuligheder, og han tror, det vil være nærliggende, at den bærbare ryger i tasken en gang i mellem, selvom den officielt ligger på kontoret.

Instituttlederen som skattekontrollør

- skal kontrollere, om du tager pc'er og tjeneste-mobil med hjem

Når den nye multimedieskat træder i kraft fra første januar, vil det være instituttlederne, der sidder med ansvaret for, at medarbejderne bliver beskattet og ikke snyder Skattefar. Universiteternes centrale lønkontorer skal trække skatten på baggrund af instituttledernes indberetninger, men de fralægger sig ansvaret for kontrollen af, hvem der skal betale:

"Vi skal ikke ud og kontrollere medarbejderne. Vi har hverken ressourcer eller intentioner om at grave dybere end de indberetninger, vi får fra institutterne. Og det er der, så vidt jeg ved, heller ikke andre, der har. Når vi nu har lagt ansvaret ud til instituttlederne, så stoler vi også på, de fortæller os", siger **Pernille Buch Michaelsen**, der er lønadministrationschef på KU.

Så instituttlederne står altså selv med opgaven at kontrollere, at medarbejderne for eksempel ikke tager udstyr med hjem, som de ikke betaler skat af.

Tro og love-erklæring

Rollen som overvåger vækker ikke den store begejstring hos de ledere, FORSKERforum har talt med.

"Det var jo ikke sådan en type opgave, jeg regnede med at få, da jeg blev instituttleder", siger **John Renner Hansen**, leder af Niels Bohr Institutet. Han anslår, at omkring 250 af hans 330 medarbejdere har multimedier til rådighed. De har selv skullet udfylde et skema, hvor de enten erklærer, at de tager deres multimedier med hjem og således skal beskattes, eller at de – på tro-og-love – lader det blive på arbejdet.

"Men jeg har ikke tænkt mig at gå ud og kontrollere, om folk så også har efterladt deres pc på kontoret, når de er taget hjem. Har man udfyldt en tro-og-love erklæring, må man have den tillid til folk. Skulle jeg imidlertid blive klar over, at nogen bryder aftalen, så vil jeg anse det for et ret stort problem, og så må vi have en samtale om det, udover at det naturligvis vil blive indberettet til lønafdelingen", siger han.

John Renner Hansen ser sig selv som administrator af en politisk pålagt regel, og han afviser derfor blankt, hvis medarbejdere vil diskutere rimeligheden og eventuelle smuthuller i forhold til loven. Men han lægger ikke skjul på sin irritation: "Jeg synes det er dybt problematisk, at man beskatter folks mulighed for at arbejde hjemme. Og jeg synes det er rigtigt en træls opgave, jeg har fået med at skulle administrere det."

Dum konsekvens: Hvis nogle lader pc'en stå

Omtrent samme melding kommer fra Martin Zachariassen, leder af KU-Datalogi: "Jeg synes det er en dum rolle, jeg har fået. I mine øjne er det her et mellemværende mellem den enkelte medarbejder og SKAT", siger Martin Zachariassen.

Størsteparten af hans medarbejdere har også fået udleveret bærbare pc'er, og ligesom på Niels Bohr Institutet vil der være mulighed for, at man skriver en tro-og-love erklæring på, at man ikke tager pc'en med sig hjem, og således undgår beskatningen. Martin Zachariassen har heller ikke tænkt sig at foretage yderligere kontroller af, om pc'erne også rent faktisk bliver efterladt.

Et eller andet sted håber han ikke, at alle medarbejderne vil vælge den løsning: "Hvis 80 procent vil lade computerne stå, vil det være en dum trend og et tilbageskridt. Det vil nedsætte fleksibiliteten, for eksempel i forhold til at have hjemmearbejdsdage, som er noget jeg personligt går ind for, at man har", siger han.

Selvom der ikke er mulighed for at kompensere for multimedieskatten gennem løntilskud, er Martin Zachariassen åben for at lave nogle løsninger, der gør beskatningen mere spiselig for de ansatte. Men i første omgang har fokus været på at få ordningen op at køre inden nytår, fortæller han.

SKAT kontrollerer, om arbejdsgiver kontrollerer

Ifølge SKATs vejledning så vil SKAT faktisk kontrollere, om ledere kontrollerer: "Du skal kontrollere, at aftaler om at multimedier ikke er til privat rådighed, faktisk overholdes af den enkelte medarbejder". Kontrollen skal ifølge vejledningen ske ved stikprøver. Kontrollerer en leder snyd ved gennemgang, fordi multimedier uberettiget er taget hjem, så skal medarbejderen indberettes. Og det kan tilmed føre til, at reglerne inskærpes overfor de øvrige medarbejdere og at der "om fornødent iværksætter flere stikprøvekontroller."

Og SKAT truer med at arbejdsgiverkontrolbesøg, hvor arbejdsgiver skal kunne fremvise skemaer med datoer og resultater for de ovennævnte stikprøvekontroller. Med andre ord: **kontrol-kontrol.**

lah

3 greb om multimedieskatten

DM foreslår sine medlemmer at håndtere multimedieskatten på en af 3 følgende måder:

Enten kompensation med flere goder

For at det kan betale sig at blive beskattet af de 3.000 kroner, kan man forhandle sig frem til at få flere ting: for eksempel fri telefon, hurtigere net-forbindelse, mobiltelefon, ny computer, licens eller andet.

Eller at fravælge tilbud

Man kan vælge at droppe arbejdsgiverbetalt pc, internetopkobling og mobiltelefon.

Eller lønforhøjelse

Oftest er det en fordel eller nødvendighed for arbejdsgiveren, at de ansatte kan arbejde hjemme. Derfor er det også realistisk at få arbejdsgiveren til at betale for beskatningen med en lønforhøjelse.

re på kontoret, når de går hjem? Skat vil ikke, centraladministrationen vil ikke, og de lokale ledere vil heller ikke.

Richardson: Overdrivelse af misinformation ...

I et læserbrev i Forums seneste nummer gør Jens Olaf Pepke Pedersen opmærksom på en fejl i en kronik, jeg skrev i Politiken. Han har ret i, at der var en fejl i kronikken. Det har jeg selv gjort opmærksom på – bl.a. på Klimakommissionens hjemmeside.

(klimakommissionen.dk/da-dk/nyheder/sider/klimadebattensondecirkel.aspx)

Den kedelige sandhed er, at da dansk ikke er mit modersmål, fik jeg en danskkyndig til at rette sproget igennem, efter at jeg havde skrevet

kronikken. Og i den proces blev en sætning omstruktureret på en sådan måde, at fejlen opstod. Det ændrer dog ikke ved kronikkens præmis og konklusion: At flere forskere (82%) blandt American Geophysical Union's medlemmer end befolkningen generelt set (ca. 50%), tror på, at menneskelige aktiviteter bærer en stor del af skylden for de klimaforandringer, vi oplever. Min hovedkonklusion i kronikken var, at medierne bærer en del af ansvaret for denne forskel mellem forskerne og den almindelige

borgers synspunkter.

Jeg er selvfølgelig ærgerlig over, at jeg ikke opdagede fejlen i tide, inden kronikken blev trykt. Men jeg har som tidligere nævnt selv gjort opmærksom på den, inden Jens Olaf Pepke Pedersen skrev til Forskerforum.. Derfor finder jeg overskriften "Richardson misinformerer" at være en kraftig overdrivelse eller misinformation for nu at spille bolden tilbage.

*Prodekan, professor
Katherine Richardson, KU*

Berigtigelse: Forskerforum lukker sig om sig selv

I sidste nummer bragte Forskerforum (nr.229, s.12-13) en artikel om et sagskompleks på AAU, hvoraf det fremgik, at jeg som daværende dekan på AAU have stadfæstet ocons beslutning om anvendelse af en bestemt lærebog, hvilket indebar en tjenstlig samtale. Følgende fremgik: *"Men det var trods alt for vidtgående for rektor, der et år senere offentligt undsagde dekanen ved at sige, at sådan ville rektor aldrig have ageret. Og dekanen er nu eks – han fik job i vindmølleindustrien"*. Dette måtte læses som, at jeg som følge af en undsigelse fra rektor ikke længere er dekan på Aalborg Universitet.

Jeg undrede mig. Min forlængelse og baggrunden for mit karriereskift er kommunikeret ud til alle medarbejdere på mit fakultet og fremgår også af universitetets hjemmeside. Da den ansvarshavende redaktør er ansat på fakultetet, måtte jeg formode, at der er viden om omstændighederne i redaktionen. Hvilket ærinde var Forskerforum ude i?

Jeg klagede til FORSKERforum og ønskede, at FORSKERforum i et dementi beklagede, at formuleringerne giver læseren indtryk af, at rektoratet har ønsket min afgang i forbindelse med den pågældende sag. Jeg bad om, at FORSKERforums redaktion i stedet noterer sig, at rektoratet har bakket op om min redegørelse for sagen, og at rektoratet i øvrigt som anerkendelse af min samlede indsats som dekan havde besluttet at forlænge min stilling, inden jeg valgte at reagere på en opstået mulighed i det private erhvervsliv. Jeg påpegede, at dette kunne være bragt til FORSKERforums opmærksomhed, hvis man havde ulejlighed sig med at kontakte mig.

FORSKERforum reagerede ved at tilbyde et dementi, hvoraf følgende fremgik: *"Redaktionen skal bemærke, at denne journalistiske omtale af faktuelle forhold ikke skal fortolkes således, at den daværende dekan ufrivilligt måtte forlade posten, fordi rektor var utilfreds med dekanens embedsførelse i den omtalte sag"*.

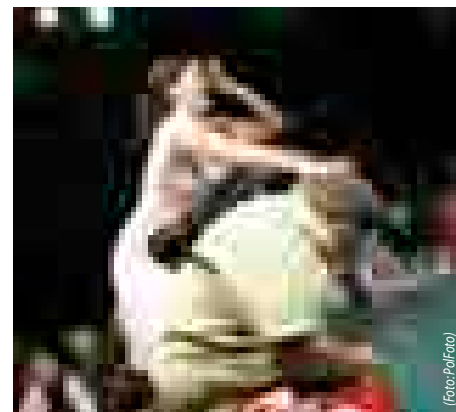
Jeg spurgte ind til baggrunden for FORSKERforums fremstilling af mit karriereskift og påpegede, at det kunne opfattes som skadevirkende for min fremtidige karriere, hvis FORSKERforum ikke berigtigede opbakningen bag min ledelse. Jeg ønskede derfor fortsat et dementi som beskrevet ovenfor. Det afviste FORSKERforum og påpegede, at det var "redaktionens absolutte overbevisning, at den foretagne journalistiske omtale af faktuelle forhold ikke er i strid med almindelig journalistisk kotume eller pressejura".

På baggrund heraf spurgte jeg om, hvordan man havde valideret, at der var tale om faktuelle forhold, og hvordan man så den postulerede årsag-virkning som udtryk for almindelig journalistisk kotume og pressejura. Det ønskede FORSKERforum ikke at uddybe, og fornyet forsøg på at skabe indblik i redaktionens behandling af min sag og redaktionens opfattelse af god journalistik blev mødt med afvisning.

Det må undre, at FORSKERforum, der er tilhænger af åbenhed om kritiske beslutninger, ikke ønsker at begrunde sine beslutninger og den hermed forbundne journalistiske behandling. Jeg kan kun opfatte det som, at Forskerforum for at dække over en tvivlsom beskrivelse ikke ønsker dialog om den journalistiske tilgang og

bevæggrundene bag. For andre, der udsættes for Forskerforums særlige journalistik, må det være nærliggende at tage ved lære af magasinets egen lukkede tilgang.

Allan Næs Gjerding



(Foto:Polfoto)

Svar:

Det er ukorrekt, at redaktionen tilbød et dementi. Der blev derimod tilbudt en præcisering, for at imødekomme Gjerdings indvendinger. Et dementi eller en berigtigelse fra redaktionel side er kun nødvendigt, hvis der er skrevet ting, som er ukorrekte. Og det er ikke tilfældet her, derimod er der blot omtalt faktuelle forhold: I sætning 1 om, at rektor undsagde dekanen, i sætning 2 om at dekanen ikke længere er ansat. Hvordan Gjerding kæder de to ting sammen, må stå for hans egen fortolkning.

Redaktionen

New Public Management – og Humboldt

ANMELDELSE: Mogens Ove Madsen: "Universitetets død" (Frydenlund, København 2009)

Det danske universitetssystem er ved at blive internationalt evalueret. Rapporten skulle komme primo december. Samtidig udgiver Mogens Ove Madsen en bog om universitetets – det vil i denne her sammenhæng først og fremmest sige det danske universitets – død. For nylig placerede danske universiteter sig højt på en af de mest indflydelsesrige "rankings" over universiteter, og Danmark ligger som den bedste nordiske nation. Så det går med internationale rangliste-øjne godt fremad med de danske universiteter, men i Ove Madsens optik er der tale om en ren forfaldshistorie, der er endt med universitetets død.

Mogens Ove Madsen giver i sin bog en god oversigt over hovedtræk i den danske udvikling på universitetsområdet i de sidste par årtier. Han sætter det i relation til nogle tilsvarende udviklinger internationalt. Hans hovedanalyse drejer sig om hvordan to fænomener har sammensværet sig om at ødelægge universitetet – sådan som han forstår det. Det er New Public Management, der har raseret siden i hvert fald midten af 1990'erne, og siden 2001 VK-regeringen med dens VKO flertal. Disse har slået sig sammen – hvilket jo ikke er så mærkeligt da VK/O jo rent ideologisk støtter NPM's markedsførelse – om at afvikle de vigtigste kendetæknere for et egentligt universitet: uafhængighed, forskningsfrihed, fokus på grundforskning og forskningsbaseret undervisning samt kollegial ledelse - principper som tilskrives Wilhelm von Humboldt i forbindelse med hans grundlæggelse af universitetet i Berlin omkring 1810.

I dag er universiteterne således kun universiteter af navn og ikke af gavn. Forfatteren påpeger hvordan der hele tiden kører en retorik knyttet til forestillinger om økonomisk vækst, produktivitet osv. om forskning og universiteter i verdensklasse, mens der skæres ned, indføres mere styring og kontrol og omlægges forskningsmidler fra grundforskning til anvendt forskning. Alt sammen noget der er i strid med de fundamentale idealer om universitetet og den fri forskning.

Mogens Ove Madsen har et interessant kapitel om dagens universitet som arbejdsplads. Her mærker man selsagt hans engagement i organisationsarbejde (han er formand for DJØFs universitetsforskere). Men kapitlet peger rigtigt på det problem, at vi aldrig får gode universiteter og fantastiske forskningsresultater, hvis universiteterne er dårlige arbejdspladser med ringe arbejdsvilkår der ikke kan tiltrække de bedste hoveder. Så kan nok så mange politiske målsætninger være lige meget. Og vilkår og karriere-forløb er ikke i dag så attraktive når

der i videnssamfundet i øvrigt er mange andre spændende og udfordrende muligheder for de rigtigt kloge.

Det er i dag klart at New Public Management ikke løser en lang række af de problemer som det var hensigten skulle løses, og at der skabes nye. Det er i høj grad erkendt indenfor f.eks. sundhedssektoren og undervisningssektoren. Men de afgørende problemer der førte til NPM er stadig tilbage. *Hvordan sikrer man legitimitet for de store skattefinansierede del-systemer af velfærdssamfundet? Hvordan sikrer man deres funktionalitet når der stilles stadig større krav og finansieringsgrundlaget forekommer at være udtømt – enten på grund af de facto skatte-stop og/eller konkurrerende finansieringskrav fra andre delsystemer?* Ove Madsen ønsker offentlig finansiering og gratis uddannelser, men også uafhængighed af staten og af den politiske og demokratiske proces. Eller også håber han bare at et andet politisk flertal vil føre en anden politik, der passer med hans idealer. Men her overser han nok at en lang række af de tendenser, han tager afstand fra, også i høj grad er resultatet af helt ændrede vilkår for forskning og videregående uddannelse.

Det er først og fremmest den borgerlige regerings skyld at det går ned ad bakke og den forkerte vej ifølge Ove Madsen – selv om NPM jo i høj grad var et resultat af socialdemokratiske regerings forsøg på at sikre de store offentlige udgifters legitimitet. Men er det ikke for simpelt? Det er klart at en anden forsknings- og uddannelsespolitik ville have medført en anden udvikling på en række punkter. Der er dog en lang række udviklinger i samfundet og indenfor forskningen som formentlig er uafhængige af hvilken regering der sidder.

Disse skaber udfordringer som skal tackles, og det medfører ændringer i forhold til det ideal som er opstillet – det Humboldt'ske. Det kan diskuteres hvad Humboldt ville – han ønskede f.eks. professorerne udnævnt af staten og ikke kollegialt og så universitetet som afgørende for at skabe national identitet. Det er imidlertid klart at Humboldt forholdt sig til udfordringer som var skabt i hans samtid; vi må gøre det samme. Humboldt's universitet baseret på forskning som det afgørende og dannelse som målet fik stor indflydelse, men blev nu også hurtigt modificeret. I dag er forskning og videnskab, for ikke at sige viden, af enorm økonomisk betydning. Dannelsesaspektet er netop kun et aspekt – meget væsentligt og i dag underprioriteret. Men et samfund der i den grad er afhængig af forskning og videnskabeligt uddannede kan ikke

klare sig med Humboldt's ideer. Slet ikke når forskningen selv udvikler sig på nye måder.

Madsen har en tendens til at se nye fænomener som alene en bevægelse fra disciplinorienteret grundforskning til anvendelses-orienteret forskning. En hel række nye vidensområder, der er afgørende for en vidensøkonomi, rejser udfordringer. Det er som eksempel IT-forskningen og forskningen indenfor "management". I en vidensøkonomi er samspillet mellem universitet, forskning og erhvervsliv også anderledes end i et industri-samfund. Det rejser krav om nye former for samspil og dermed nye krav til universiteterne som organisation – og dermed til deres ledelse.

Danske universiteter havde i de sidste årtier af 1900-tallet svært ved at tage en række udfordringer op. IT-området er et eksempel, miljøøkonomi et andet. Selv det statsfinansierede universitet er afhængig af statens økonomiske situation, og må i kriser skære ned. Kollegiale organer er dårlige til sådant. Og de har svært ved at skære gammelt væk for at få plads til afgørende nyt. Disciplinorienterede forskningsråd vil implicit styre forskningen via fordelingen af midler til discipliner, og arbejde med forskning som noget disciplin-internt. Det virker ofte konserverende snarere end nyskabende. Det giver problemer når der er store og væsentlige vidensbehov i samfundet, der ikke umiddelbart ser ud til at blive dækket via sådan forskning. Flere og flere professioner bliver forskningsbaserede, også det rejser krav om nye forsknings-, undervisnings- og ledelses-former.

Universitetet har i dag ikke kun en dannelsesfunktion. Det er det for vigtigt til. Dermed være ikke sagt at dannelsesfunktionen ikke er vigtig. Men de nye udfordringer er også udfordringer til det Humboldt'ske ideal. Ove Madsen viser hvordan disse udfordringer i Danmark er blevet håndteret ud fra en accept af New Public Management og med markedsorienterede politiske idealer og nedprioritering af universiteternes dannelsesfunktion. Det er klart at andre politiske idealer ville have givet en anden udvikling. Men tilbagevenden til Humboldt ville nok ikke have været løsningen. Derimod bevarelse af det bedste hos ham – uafhængighed og frihed som forudsætningen for produktion af viden. Derudover kræves relevante svar på de udfordringer som stilles i 2010 snarere end i 1810. Og der er rigtig stor forskel.

*Prof. Hans Siggaard Jensen,
prodekan for uddannelse, DPU*

Multitaskere er slet i

- for de er dårligere og langsommere til at gøre en be

Du ser morgensens tjekliste for dit indre øje, mens du prøver at koncentrere dig om den telefon, du har presset mellem øret og skulderen. Kollegaen fra universitet i England har flere interessante ting at sige, men du oplever, at du glider ind og ud af samtalen, mens du prøver at skimme den ansøgning, du netop er blevet færdig med og bare lige skal have læst den sidste korrektur på.

Da du endelig kalder det en dag og lukker computeren ned, er du irriteret. Der var så mange ting, du skulle have nået. Men du må konstatere, at du nåede meget få af dem. Selv om du fik begyndt på de fleste.

"Den frustration kender mange, som forsøger

Fakta: Fem råd til multitasking

- Læringen forringes, når man deler sin opmærksomhed. Undgå at multitask, når du skal sætte dig ind i noget svært stof. Prøv i stedet at multitask med de opgaver, hvor det ikke er så farligt, hvis der sker fejl. Undgå for eksempel at læse og besvare e-mails, mens taler i telefon. Du vil kun virke distraheret, og du vil heller ikke kunne huske de informationer, du får.

- Saml forskellige typer af opgaver. Hvis opgaverne minder for meget om hinanden, bliver det sværere for hjernen at håndtere. Den blander opgaverne sammen. Hvis du for eksempel kan lide at lytte til musik, mens du læser, så undersøg med en test, om du læser hurtigere og mere effektivt, hvis der ikke er en sangtekst, som hjernen skal koncentrere sig om.

- Fokuser på de vigtige aspekter af opgaven. Hvad har du mulighed for at gøre nu, hvad kan udskydes, og hvilke dele kræver fordybning. Dette giver dig mulighed for at maksimere din effektivitet.

- Øvelse gør mester. Prøv at gøre én arbejdsopgave til noget du gør ofte og altid på den samme måde. Det vil gøre det lettere at få andre opgaver til at passe ind i dit mønster. Vane-opgaven bliver således til en baggrundshandling og giver hjernen plads til flere opgaver.

- Hvis du på forhånd ved, at nogle opgaver ikke kan kombineres, så accepter det i stedet for at tvinge dig selv til at multitask og derved ende ud med dårlige resultater.

(Kilde: Væksthus for Ledelse, www.lederweb.dk)

at lave flere ting ad gangen, der ligner hinanden. Og det er helt naturligt, for hjernen kan ganske enkelt ikke klare at lave to ting, der er ret ens, på samme tid. Forsøger man alligevel, bliver tingene kaotiske og rodede, fortæller **hjerneforsker Ann-Elisabeth Knudsen**.

Multitaskere er ikke mere effektive

Faktisk har forskerne fundet ud af, at hvis man vælger at multitask sig gennem dagen, så betyder det ikke, at man har været vanvittig effektiv og nået en masse. Tværtimod viser det sig, at det tager 20 procent længere tid at løse opgaverne, end hvis man havde koncentreret sig om dem én efter én.

Derfor er jobannoncer, der understreger, at ansøgeren skal være en blæksprutte med flair for at holde flere bolde i luften samtidig, langt fra nødvendigvis til arbejdspladsens fordel.

"Efter min mening skulle man hellere skrive, at man søger en medarbejder, der er god til at koncentrere sig og har evnen til at fokusere på komplicerede opgaver. Den slags medarbejdere er nemlig ved at blive sjældne", siger hjerneforskeren.

I et samfund, hvor det er en selvfølge, at man er tilgængelig og online alle døgnets 24 timer, og hvor vi konstant modtager en strøm af informationer, bliver det sværere og sværere at skære igennem og finde frem til, hvad der er væsentligt, og hvad man sagtens kan leve foruden. Vores evne til at koncentrere os er måske ved at blive sløvet – og det kan på sigt gå ud over fagligheden på arbejdspladserne.

"Endnu ved man ikke, om vi helt kan odelægge vores evne til at koncentrere os, hvis vi konstant multitasker, men det er amerikanske forskere i øjeblikket ved at undersøge", siger Ann-Elisabeth Knudsen

På Stanford University er man foreløbigt nået frem til at konkludere, at multitaskere er rigtig dårlige til at... multitask! Mennesker, der jævnligt bliver bombarderet med alle mulige slags elektroniske information bliver dårligere til at koncentrere sig, huske og skifte fra et job til et andet end de, der vælger at gøre én ting færdig ad gangen, kan forskerne påvise.

"De er nogle *suckers* for irrelevans", som professor i kommunikation **Clifford Nass** tørt konkluderer.

Test: Multitaskerne og de endimensionelle

Forskerne lod i undersøgelsen to grupper udføre en række test, mens de multitaskede.

Den ene gruppe bestod af mennesker, der

netop er vant til at jonglere med flere kommunikationsmidler - som computer, mobiltelefoner, tv, radio eller trykte medier - på en gang. Den

Og særligt for kvinder:

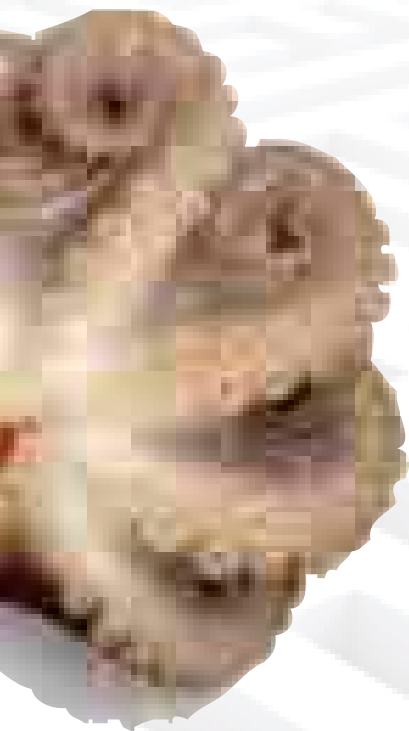
Når kvinder kommer i overgangsalderen, og østrogen-produktionen derned formindskes, så formindskes også østrogenmængden i hjernen.

"Man kan ikke ligefrem sige, at hjernen skrumper, men det påvirker dens elasticitet", siger Ann-Elisabeth Knudsen. Hun anbefaler derfor, at kvinder i overgangsalderen spiser meget tofu.

"Det er naturens eget østrogen, og der findes ikke noget bedre middel til at tilføre kroppen hormonet. Sammen med essentielle fedtsyre som fiske-, oliven-, hørfrø-, og rapsolie, som også er gode for hjernen, er det et godt tilskud i og efter overgangsalderen, siger hun, og tilføjer, at olierne tillige har den fordel, at de bogstaveligt glatter rynkerne indefra.

Ikke mere produktive

System opgave færdig, fortæller ny Stanford-forskning



anden gruppe var mennesker, der ikke havde erfaring med at skøjte rundt mellem tingene, og som kun i meget lille grad multitasker. Forsøgsdeltagerne skulle udføre tre opgaver, og resultatet var tydeligt: I alle tre prøver klarede de erfarne multitaskere sig dårligst.

Multitaskerne har simpelthen svært ved at holde tingene ude fra hinanden. De forholder sig til alting på samme tid, og resultatet er, at de er meget længe om opgaverne, og at de ofte laver fejl.

Men som en anden af Stanford-forskerne og hoved-forfatteren bag undersøgelsen - **Eyal Ophir**, der forsker i kommunikation mellem mennesker og interaktive medier - siger: "Vi blev ved at undersøge, hvad multitaskerne er bedre til - og vi fandt det ikke. Tværtimod blev multitaskerne ved med at tænke på de opgaver, de ikke lige var i gang med, så koncentrationen smuttede".

Clifford Nass siger direkte, at det er chokerende at erfare, at multitaskere er elendige til alt, hvad der har med multitasking at gøre: "Konklusionen er, at personer, der bruger mange medier samtidig, har nedsat evne til at ignorere distraherende hændelser, tanker og erindringer, som er irrelevante for handlingen, de er ved at udføre. De har sværere ved at skifte mellem opgaver, mens den anden gruppe er bedre til at

styre deres hensigter i den rigtige retning".

Og så er der myten om, at mænd ikke dur til at multitask, mens kvinder er i stand til at holde flere bolde i luften! Og der er ingen tvivl om, at nogle mennesker - eller rettere ét køn - er bedre til at multitask end det andet. Men der findes dog også områder, hvor den mandlige hjerne godt kan magte at multitask. I det hele taget er der områder, hvor det for alle er lettere at multitask på end andre (*se bagsiden*).

Multitasking til skade for velovervejsen

Men kommer kolleger og chefer ustandseligt farende med problemer og informationer, man skal forholde sig til, så begynder problemerne at bygge sig op.

Slap af på en bevidst måde

Charlotte Mandrup, coach og ledelsesrådgiver og underviser i Mindfulness, en metode til at træne opmærksomhed, nærvær og tilstedeværelse, foreslår en række øvelser, der får hjernen til at slappe af.

- Fem minutters morgenstillehed.

Brug fem minutter på lige at »lande« i sin egen krop, vågne helt og få dig selv med.

Træk vejret dybt nogle gange, og brug så åndedrættet til at føle kroppen og vende opmærksomheden mod dig selv.

- Træk vejret dybt.

Åndedrættet er det bedste, vi har, til at skabe nærvær. Et par dybe åndedrag får omgående opmærksomheden tilbage til nuet og os selv. Det kan du bruge i en pause, ved skrivebordet, på toilettet, i bussen - hvor som helst.

- Beginners mind.

Lad som om, du står i en situation for allerførste gang, eller se på en ting, som om du aldrig havde set den før. Du kan også træne dine sanser ved at tage en hverdagsting, lukke øjnene og i stedet bruge din føle-, smage-, lugte- og høresans til at opleve med.

- Checkpoint.

Indfør små checkpoints i løbet af din dag. Stop op et kort øjeblik og bring dig selv tilbage til nuet. Det kan du gøre ved at bruge åndedrættet eller stille dig selv det simple spørgsmål: Hvor er jeg lige nu?

(Kilde: Charlotte Mandrup, "Mindfulness i hverdagen")

"Hvis du sidder i et meget uroligt miljø, vil hjernen hele tiden forsøge at forholde sig til, hvad der foregår, og om det er noget, den skal tage sig af. Derfor betyder det meget, hvor man befinder sig, hvis man skal have succes med at skifte fra en opgave til en anden", siger Thomas Raab.

Multitasking betyder med andre ord, at man laver lidt af alting, hvorfor det hele bliver lidt overfladisk: "En af de ting, der tager størst skade ved multitasking, er ens evne til at træffe velovervejede beslutninger. De mange opgaver, man skifter imellem, gør det svært at finde ro til at tænke over en ting ad gangen og opveje problemstillinger i forhold til hinanden. Det evige skift imellem arbejdsopgaver kan i værste fald udløse en alarmtilstand i kroppen, som kan gøre en handlingslammet eller stresset.

Derfor er det ifølge både Thomas Raab og Ann-Elisabeth Knudsen så vigtigt, at man mange gange i løbet af dagen giver hjernen mulighed for at slappe af.

"Det handler om, at man skal rejse sig og gå væk fra skrivebordet, siger hjerneforsker Knudsen.

Hendes holdning er, at det er arbejdspladsens medmenneskelige ansvar at sørge for, der er pauser, så hjernen kan hvile sig".

Stress i pandelappen

En rigtig god idé er det at holde en pause, hvor man går ud og spiser et stykke frugt.

"Nervecellerne i kroppen og hjernen lever af sukker og ilt. Det bedste sukker kommer fra frugt, så at gå udenfor fem-ti minutter og spise et stykke frugt, er en stor hjælp for hjernen", siger Ann Elisabeth Knudsen.

Husker man ikke at give hjernen et pusterum, kan man i værste fald risikere et blackout:

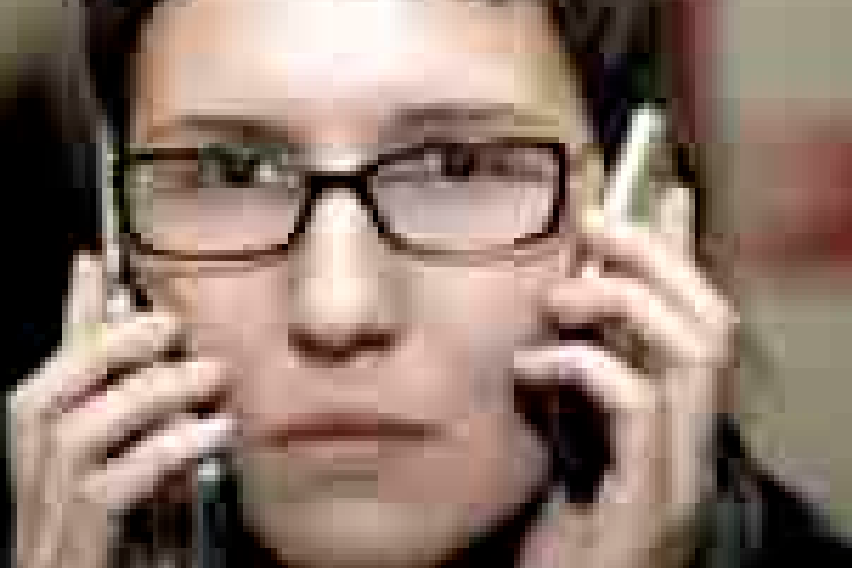
Erkendelsen om sygdom og dermed også signalerne om, at man er ved at blive syg af stress, sidder i pandelappen. Men stresshormoner kan gå ind og blokere for signalerne fra pandelappen, derfor er det tit den stressede, der sidst erkender, at der er noget galt.

"Et signal er, at man får sværere og sværere ved at samle sig og koncentrere sig. Og man bliver meget træt. Det kommer naturligvis ikke kun, fordi man multitasker - men multitasking er bevisligt en stressfaktor for langt de fleste", slutter Ann Elisabeth Knudsen.

mette-engell-friis

Kvindelig multitasking

– en naturlig forklaring



Når mænd fumler, så hedder det sig ofte, at mænd ikke dur til at multitask, mens kvinder er i stand til at holde flere bolde i luften! Og der er ingen tvivl om, at nogle mennesker – eller rettere ét køn – er bedre til at multitask end det andet. Og det har blandt andet en helt fysiologisk forklaring, påpeger hjerneforsker Ann Elisabeth Knudsen.

Et eksempel: *En kvinde og en mand står og vasker op. Ind kommer teenage-datteren, som er i gang med at skrive en opgave til skolen. Hun har brug for lige at få en mening om den novelle, hun er i gang med at analysere. Hendes mor begynder fluks at tale med hende. Uden et sekund at stoppe med at vaske og tørre af. Hendes far derimod stopper øjeblikkeligt sit gøremål for at hellige sig datterens spørgsmål.*

Hjerneforsker Ann-Elisabeth Knudsen smiler: "Hjemme hos os har vi en aftale om, at vi ikke må forstyrre min mand, når han er i gang med et projekt. Man skal ikke forstyrre en mand, der er oppe i drift, så går det hele i stå."

Og i følge hende har det en helt naturlig forklaring: "Helt generaliseret så kan kvinder bedre multitask end mænd. Det hænger sammen med, at kvinder har nemmere ved at få venstre og højre hjernehalvdel til at samarbejde, fordi hjernebælken, der forbinder de to halvdele, visse steder er dobbelt så tyk som hos mænd."

Venstre halvdel af hjernen rummer blandt andet centrene for sprog, som eksempelvis påvirker evnen til at sætte ord sammen og forstå, hvad andre siger. Højre hjernehalvdel styrer blandt andet vores evne til at have overblik, rummelighed og genkendelse af mønstre. Kan man få de to sider til at arbejde sammen, kan man lettere multitask – i hvert fald hvis det handler om at gøre to ting samtidig, der ikke ligner hinanden, som samtale og opvaskning eksempelvis.



Hjemme hos os har vi en aftale om, at vi ikke må forstyrre min mand, når han er i gang med et projekt. Man skal ikke forstyrre en mand, der er oppe i drift, så går det hele i stå
Ann-Elisabeth Knudsen

Mænds evne til at multitask bliver samtidig hæmmet af testosteron, mænds dominerende hormon, som hæmmer adgangen til venstre side af hjernen. Kvinders hormon, østrogen, sørger modsat for, at begge hjernehalvdelen udvikler sig samtidig, og at der er et ens flow mellem de to halvdele.

"Det er derfor, kvinder kan skifte ble, tale med veninden og lige i tankerne overveje indkøbslisten samtidig. Men det handler også

om, at vi træner multitasking mere igennem de daglige gøremål", konstaterer Ann-Elisabeth Knudsen.

Mænd kan også multitask

Men der findes dog også områder, hvor den mandlige hjerne godt kan magte at multitask. I det hele taget er der områder, hvor det for alle er lettere at multitask på end andre. Hvis opgaverne ligger langt fra hinanden, så det ikke er den samme del af hjernen, man skal trække på, så kan det godt lade sig gøre.

"En receptionist kan eksempelvis godt tage telefonen og samtidig skrive beskeder på computeren. Men det fungerer kun, fordi der er tale om forholdsvis simple opgaver, som ikke kræver den store fordybelse. Jo mere receptionisten bliver vant til det, jo mere automatiseret bliver det", forklarer **Thomas Raab**. Han er uddannet mag.art., men har i flere år arbejdet med at gøre hjerneforskning forståelig for almindelige mennesker, blandt andet igennem sit samarbejde med hjerneforsker Peter Lund Madsen.

Opgaver, man er vant til at skifte imellem, er altså ikke det store problem. Her kan man og mænd multitask uden at tænke ret meget over det.

Se s.30: "Multitaskere er slet ikke mere produktive"